

כאמרו קרן לא עם נכרין... (מכתב שבתאי)

מראי מקומות לעיון בדרך היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסדה של עמותת "משולי ערימת"
רחוב שאגת אריה 17/25
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 282

הוצאת ע"י בנם הנה"ג
הד"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שלישיא לונדון

לע"נ הר"ר בחד"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

בס"ד, ח' אדר התשס"ט. מסכת בבא קמא דף סו – דף עב

דף סו ע"א

(א) גמ', לימא תהוי תיובתא דרב. עיין מה שפירש ר"י בתוס' ד"ה טלאים, והקשה הגרע"א (בחידושים הנדפסים בספר וזאת ליהודה) דלפירושו, הא היא גופא אקשי ר' אילעא לעיל (סה:): אברייתא דתני כעין שגנב. ומאי דמשני ליה התם ר' חנינא דאטו תורא גנבא מינך, היינו מאי דמשני בסוגיין טלאים כדמעיקרא, ותיריך, דמאי דמקשי ר' אילעא "לשלם כדהשתא", לאו מטעמא דרב, אלא משום דטבחה הוי כתברא ושתייה, ואמרינן התם (סה:): דמשלם קרן כדהשתא, וסבר דאין הבדל בין קרן לכפל וד' וה'. ועלה משני, אטו תורא גנבי מינך, והיינו דהשבח לגולן [נדלא כרש"י (שם) ד"ה כעין שגנב], ואין לחייבו לשלם כשבח דהשתא. אבל בסוגיין מקשינן, דר' חנינא ור' אילעא תרווייהו סברי דאף כפל וד' וה' משלם כעין שגנב, ותיובתא דרב דאמר דכפל וד' וה' משלם כדהשתא.

(ב) רש"י ד"ה לימא תיהוי תיובתא, בסוה"ד, דהא כרבה סבירא ליה. הקשה המהר"ם, אי הכי תקשי נמי לרבה. ואף דרבה איירי בקרן דווקא, וכדכתב רש"י לעיל (סה:): בד"ה כעין שגנב, הא כל שכן הוא דאף בכפל וד' וה' ישלם כדהשתא, וכדאקשו אדרב. ותיריך, דדוקא לרב דדרש מקרא דקרן כעין שגנב, וכפל וד' וה' כשעת העמדה בדין, איכא למימר דהיכא דאף קרן משלם כשעת העמדה בדין, כל שכן דכפל וד' וה' משלמים כשעת העמדה בדין. אבל לרבה דלא דריש לה, אלא לעולם דינו כשעת הגניבה, מלבד היכא דתברא ושתייה, שפיר איכא למימר דדוקא לענין קרן קאמר שמשלם כשעת העמדה בדין, אבל כפל וד' וה' משלם כעין שגנב.

(ג) רש"י ד"ה טלאים, כלומר בא לשלם טלאים כדמעיקרא סגי. והיינו, דדוקא כשמשלם טלאים משלם כדמעיקרא, אבל כשמשלם דמים, מחויב לשלם כשעת העמדה בדין, ואינו יכול לפטור עצמו בדמי טלאים. והקשה התוס' רי"ד, הא כיון דיכול לפטור עצמו בטלאים, אמאי לא יפטור בתשלום דמיהם, הא יכול לקנות בדמיהם טלאים.

(ד) תוס' ד"ה טלאים, נראה לר"י דהכי פירושו דלענין טלה ונעשה איל או כחושה ונתפטמה או אפכא לשלם כפל כדמעיקרא כמו קרן. משמע, דבכחושה ונתפטמה נמי משלם קרן כדמעיקרא. העיר הקובץ שיעורים (אות כב), הא כיון דבשעת הטבחה שמינה היא, מאי שנא מהא דאמר רבה לעיל (סה:), תברא ושתייה משלם כיוקרא דהשתא משום דהשתא מיגול גולה מיניה. אלא מוכח, דמאי דחייב רבה אתברא ושתייה, הוא רק בצירוף הגזילה דמעיקרא, וכיון דמעיקרא גול כחושה, אי אפשר לחייבו על שמינה, וסיים דצריך עיון בטעם הדבר. והחזון איש (ב"ק סימן ז' סק"ג) כתב, דמאי דכתבו "כמו קרן", לא קאי אכחושה ונתפטמה,

דבכהאי גוונא פשיטא דמשלם הקרן כשעת הטבחה. ובאופן נוסף ביאר, דכוונתם היכא דמתה או נאבדה מאיליה, דמשלם הקרן כעין שגנב. (ה) בא"ד, מכל מקום כמו כן שעת גניבה גרמה לו. הקשה הקובץ שיעורים (אות כג), התינח בכחושה ונתפטמה, דאיכא למימר דכיון דלא גנב שמינה ליכא לחייבו ד' וה' אשמינה. אבל בגנב שמינה והוכחשה, אמאי ישלם ד' וה' אשמינה כדמעיקרא, הרי לא טבח שמינה. ותיריך, דחייב ד' וה' אינו חייב על המכירה או הטבחה, אלא הוי חייב על מעשה הגניבה, ורק איכא תנאי שיטבח או שימכור, ומשום הכי משלם כשעת הגניבה.

(ו) גמ', שינוי קונה כתיבא ותנינא, כתיבא והשיב את הגזילה אשר גזל וכו'. הקשה הקובץ שיעורים (אות יד), הא בהאי קרא מבואר רק דכל שאינו כעין שגול, אינו מקיים בחפץ מצות השבה, וכן דאינו יכול לומר לנגול הרי שלך לפניך, אבל מנלן דקניא בשינוי. ותיריך, דהא בהא תליא, וכל שאינו חייב להשיב הגזילה, ממילא קנוי הוא לגולן משעת הגזילה. והכי חזינן נמי מנסהדרין (עב:), דאמרינן התם, דהבא במחירת כיון דחייב מיתה וקם ליה בדרבה מיניה, קנה גניבתו. ומוכח, דכל שאי אפשר לחייבו בהשבת החפץ, קנוי הוא לגולן משעת הגזילה. אמנם האבן האזל (פ"ז מנזקי ממון הי"ב ד"ה והנראה) כתב, דליכא למימר דקנאו בשעת הגניבה, דמהיכי תיתי שיקנה דבר שאינו שלו ללא דעת המקנה. אלא דכיון דאהני גזילתו לענין דחשיב ברשותו ולא ברשות הבעלים, [כדאמרינן לקמן (סח:)] דגול ולא נתייאשו הבעלים, זה אינו יוכל להקדישו משום דאינה ברשותו, וזה אינו יכול להקדישו משום דאינה שלו, ומבואר דגבי הגולן שפיר חשיב ברשותו, ורק משום דאינה שלו אינו יכול להקדישו. היכא דאיכא שינוי, כיון דגלי לן קרא דאינו הדבר שגול, אמרינן דהגולן קנאו הואיל וברשותו השתנה.

(ז) רש"י ד"ה עד שצבעו, בסוה"ד, אבל קודם שצבעו מי שחטפו זכה בו. כתבו התוס' בבבא מציעא (ו:): ד"ה והא הכא, דאף למאן דאמר טובת הנאה ממון, מהני תפיסת הכהן, אלא דמחויב לשלם לבעלים הטובת הנאה שנטל מהם. וכתב שם הגרע"א (בגליון הש"ס), דנראה דכן דעת רש"י הכא. אמנם התוס' בחולין (קלא:): ד"ה יש בו כתבו, דכל שיש לבעלים טובת הנאה, לא מהני תפיסה.

(ח) גמ', יאוש אמרי רבנן דניקני. הקשה הרשב"א, מנין פשיטא ליה דיאוש קני, דמיבעיא ליה אי מדאורייתא אי מדרבנן, הא קיימא לן דיאוש לא קני. ואי משום דתנן לקמן (עמוד ב) על המריש הגזול שבנאו בבירה שנטול דמיו, הא מבואר התם דהיינו משום תקנת השבים. וביאר, דסמך אהא דאמר רב לקמן (סז:): לא שנו אלא לפני יאוש אבל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון.

פירכא היא אעיקר דינו דרבה דיאוש קונה, אלא אהא דמספקא ליה אי מדאורייתא אי מדרבנן, דהא כיון דאימעט מקרא לקרבן הגזול, על כרחך דמדאורייתא יאוש קונה. אמנם העיר, כיון דמספקא ליה לרבה. לא הוי ליה למינקט לישנא ד"איתביה", אלא לישנא ד"תא שמע".

יז גמ', שם. הקשה הפני יהושע, הא אית ליה לרבה לקמן (קיד.), דמאי דאמרי רבנן דמחשבה של גולן אינה מטמאתן, אינו משום דסתם גולן ליכא יאוש, אלא אפילו בידוע דהתייאש לא מהני יאוש. ואם כן, שפיר איכא למימר דמאי דדרשינן "קרבנו ולא הגזול", היינו אליבא דרבנן דלא מהני יאוש בגולן. ולר' שמעון דפליג התם, וסבירא ליה דבגנב לא מהני יאוש, איכא לאוקמי למיעוטא ד"קרבנו", לענין גנוב. ותיירץ, דאביי הקשה כן לסברא דנפשיה דאמר ליה לרבה (שם), לא תפלוג עליה דעולא דאמר דבידוע לכולי עלמא מהני יאוש. עוד תירץ, דהא אמרינן התם דלרבי מהני היאוש בין בגנב ובין בגולן, ולדידיה על כרחך "מקרבנו ולא הגזול" שמעינן דלא מהני יאוש, ומרבי נשמע לרבנן ולר' שמעון.

יח תוס' ד"ה שמע מינה, בסוה"ד, באותן קרבנות שאין הגזול חייב באחריותן. כתב הפני יהושע (לקמן עו. ד"ה בקדשי מזבח), דכוונתם למאן דמוקי לה לקמן (קיד:) כר' שמעון, ור' שמעון הא אית ליה לקמן (עו.) דקדשים שחייב באחריותם ברשותיה דמריה קיימי.

יט רש"י ד"ה משכבו, בתוה"ד, גזירת הכתוב להוציא את המשכב הגזול. הקשה הרשב"א, הא כתיב "כל המשכב אשר ישכב", והיכי קאמר דאתי למעט גזול. אמנם לפי מה שביאר המשנה למלך (פכ"ד מכלים ה"ז), דברי הרמב"ם שכתב, אין אדם מטמא במדרס משכב או מרכב שאינן שלו, שנאמר והנוגע במשכבו, גזל משכב ודרס עליו בלא נגיעה טהור. וכתב, דקראי מוכחי כדבריו, דיש לדקדק אמאי לא נקט קרא להאי מיעוטא בעיקר דין המשכב, והוה ליה למימר כל "משכבו" אשר ישכב עליו הזב יטמא. ולדבריו ניחא, דגבי טומאת המשכב, לא כתיב מיעוטא, משום דמשכחת לה שאף שלא יהיה משכבו, שיטמא המשכב בשכיבתו עליו כגון אם נגע בו. [דסברתו דלא נתמעט מ"משכבו" אלא לענין טומאת מדרס שנתחדש גבי זבן אבל גבי אדם הנוגע במשכב נקטיה, משום דאף אם תימצי לומר שיהיה המשכב טמא, כגון שנגע בו הזב, מכל מקום אדם הנוגע בו טהור, לפי שהוא ראשון ואין אדם מקבל טומאה כי אם מאב ולא מראשון. וכתב שדברי הרמב"ם נראים כרש"י דידן. וממילא ליתא לקושית הרשב"א.

כ תוס' ד"ה דגזול משכב, בתוה"ד, ועוד קשה לרשב"ם וכו'. תירץ המשנה למלך (פכ"ד מכלים ה"ז), דדוקא גבי משכב גזול איכא מיעוטא. אבל התם בגנבים שנכנסו לתוך הבית, כיון שלא התכוונו לגזול המשכבות, לא חשיב משכב הגזול, ושפיר איכא טומאת משכב אף דלאו זבב הוא.

כא בא"ד, ועוד קשה דהתם מיייתי עלה פלוגתא דר' שמעון ורבנן. תירץ הפני יהושע, דודאי דאף לרש"י תליא בפלוגתא דר' שמעון ורבנן, דהא אי יאוש מהני, הוי משכבו ולא ממעטינן ליה.

כב בא"ד, ור"י מפרש דגזול משכב דחבריה שגזל עורות של בעל הבית וכו'. הסתפק המשנה למלך (פכ"ד מכלים ה"ז), האם הוא גזירת הכתוב דדוקא לענין משכב, דלא מהני מחשבת גולן. או דילפינן מינה נמי לעלמא, דכל היכא דבעינן מחשבה, מחשבת גולן לא מהני.

כג תוס' ד"ה דגזול קרבן דחבריה, בתוה"ד, הא אמרינן בפסחים המוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום. כוונתם, דאי מכירה לא מהני, כל שכן דגזילה לא מהני, ולמה לי קרא. והקשה הפני יהושע, הא איכא למימר דסוגיין אולא כר' יוסי הגלילי, דאית ליה דקדשים קלים ממוין בעלים הם

ט גמ', מוצא אבידה לאו כיון דמתייאש מריה מינה וכו'. ביאר רש"י בר"ה מוצא, דילפינן לה מדתניא בבבא מציעא (כב:), מנין לאבדה ששטפה נהר הואיל ונתייאשו הבעלים שהיא מותרת, תלמוד לומר "אשר תאבד ממנו", שאבודה ממנו ומצויה לשאר בני אדם, יצתה זו. והרא"ש בשיטה מקובצת, ובתוס' רבינו פרץ הקשו, דהא התם אין הטעם משום יאוש, דהרי אפילו עומד וצווח מותרת, אלא דגזירת הכתוב הוא דנעשה כצווח על ביתו שנפל.

י גמ', אבל האי כיון דבאיסורא אתא לידיה. הקשה הקצות החושן (שסא סק"א), מה לי אי באיסורא אתא לידיה, כיון דיאוש הוי קנין לגנב, אמאי לא יהני ליה. וביאר, דלפי מה שכתבו התוס' בעבודה זרה (עב.) ד"ה ומאי, דהיכא דבאיסורא אתא לידיה, לא דמי למציאה ומתנה, אלא בעינן קנין כבמכירה ניחא, דאיכא למימר דסוגיין כר' יוחנן דדבר תורה מעות קונות ולא משיכה, וכיון בגניבה ליכא מעות אין הגנב קונה. ונלריש לקיש דדבר תורה משיכה קונה, אף בגניבה מהני יאוש כדאמרינן לקמן (סח:).

יא תוס' ד"ה הכא נמי, אף על פי שאין יאוש מועיל באבידה בתר דאתי לידיה. כתב הקצות החושן (שסא סק"ב), דלפי מה שביאר הרמב"ן במלחמות (בבא מציעא יד: מדפי הרי"ף), דהא דלא מהני יאוש באבידה בתר דאתי לידיה, היינו משום דכיון דנטלה על מנת להשיבה, הוי שומר דבעלים וידו כידם ולא מהני יאוש ברשות. לא קשיא מידי, דדוקא באבידה איכא למימר דלא קני, אבל בגזילה שפיר קני. ובחידושי הגרע"א כתב, דלהרמב"ן נמי איכא לאקשווי, דהא משמע בבבא מציעא (כא:): דגם באבידה דאין בה סימן לא מהני יאוש בתר דאתא לידיה, והתם כיון דאין בו סימן ואינו עומד להחזירו לבעליו, לא חשיב שומר עליו ואין ידו כיד בעלים, ואפילו הכי חזינן דלא מהני יאוש משום דבאיסורא אתא לידיה, ומהיכי תיתי שבגניבה יהני.

יב בא"ד, מכאן משמע דיאוש אינו כהפקר. הקשה הפני יהושע (גיטין לח. על רש"י ד"ה בחזקה), מהיכי תיתי דיאוש הוי כהפקר, הא כי היכי דאינו יכול להקדיש ולמכור דבר שאינו ברשותו, כדאיתא לקמן (סז:), הוא הדין דאינו יוכל להפקיר, ועל כרחך דיאוש אינו מטעם הפקר.

יג בא"ד, מכל מקום היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמים. הקשה הקצות החושן (שנג סק"ב), דבשלמא בגנב וגולן איכא לחייבו דמים אשעת הגבהה, אבל שומר אבידה מעולם לא נתחייב בדמים, ומהיכי תיתי שהיאוש לא יפטרנו מדמים. ותיירץ, דהיכא דבאיסורא אתי לידיה, לא הוי היאוש קנין גמור, ומהני רק לקנות גוף החפץ, אבל הדמים אכתי שייכים לבעל האבדה.

יד תוס' ד"ה כיון, בתוה"ד, דאם כן אפילו בתר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר. ביאר הנתיבות המשפט (רסב סק"ג), דאי נימא דיאוש הוי כהפקר, דאף בלא שזכה בו אחר נפקא מרשות הבעלים, וכדעת רבנן דפליגי אר' יוסי בנדרים (מג.). מה לי בהא דבאיסורא אתא לידיה, הא כיון דנפקא מרשות הבעלים מחמת היאוש, שוב אינם יכולין לתובעו גוף החפץ.

דף סו ע"ב

טו גמ', האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות. הקשה הקצות החושן (תו סק"א), מה לי בהא דזה אינו רוצה לקנות, הא מאחר דנפק מרשות הבעלים מחמת היאוש, תו אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך. וכתב, דמוכח מהכא, דיאוש אינו מפקיע מרשות בעלים כל שלא זכה בו אחר.

טז גמ', איתביה אביי לרבה קרבנו ולא הגזול. כתב הרשב"א, דלאו

וביאר רש"י בד"ה ר' זירא אמר, דבעוצבא לא הוי שינוי דהדר, ומשום הכי מהני שינוי השם. אמנם התוס' בסוכה (ל): ד"ה וליקנויה כתבו, דאף בעוצבא הוי שינוי החזור לברייתו, ומהני משום דאית ביה נמי יאוש. וביאר הנהיבות המשפט (סימן שסא סק"א), דקודם יאוש חיישינן שמא יחזירנו לנגול ויקלקל מעשיו. אבל לאחר יאוש לא חיישינן. ועיין באות הבאה.

ד) רש"י ד"ה ר' זירא אמר, בסוה"ד, אבל אברוזין תו לא מיקרי משכא. כתב הפני יהושע, דנראה דסבר, דמריש איירי לאחר יאוש, ואפילו הכי קאמר ר' זירא דשינוי השם החזור לברייתו לא מהני, ומשום הכי הוצרך לבאר דאברוזין לא הוי שינוי החזור. אבל למאי דכתבו התוס' בד"ה הא, דמריש איירי בלא יאוש, איכא למימר דבאברוזין כיון דאיכא יאוש, מהני אפילו בשינוי החזור.

ה) גמ', ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפילו קבעו ולבסוף חקקו וכו'. הקשה בתוס' רבינו פרץ, דלדידיה נמי תקשי, הא איכא שינוי מעשה, ואמאי קבעו ולבסוף חקקו אינו פסול. ותירץ, דהאי שינוי מעשה אינו טעם לפסול, דכיון דקבעו בקרקע חשיב כעושה מעשה חקיקה בקרקע. אבל שינוי השם, כיון דעתה קרי ליה צינור, שם כלי עליו, והחטיטה שעושה בו חשיב כאילו עושה בתלוש.

ו) גמ', אמרי התם איכא שינוי השם. הקשה הרשב"א (גיטין נה:), מה יהני הא דאיכא שינוי השם, הא אינו שלו ואינו יכול להקדישו. וכן הקשה אמאי דאמרין דהקדש קני ביאוש ושינוי רשות. ותירץ, דאמרין הקדישו וקנינו באין כאחד, ושפיר קדשי.

ז) גמ', דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה. הקשה במערני ארץ (פ"ד מתרומה הי"א אות ג'), דבשלמא תרומה ומעשר שני דאית בהו קדושה, שפיר הוי שינוי השם. אבל מעשר ראשון ומעשר עני, כיון דלא חל עליהו שם קדושה כלל, מאי שינוי השם איכא. ומה דחל עליו שם מעשר לענין שצריך ליתנו ללוי ולעני, הרי הוי שינוי החזור, דהא לאחר שיתנן ישתקע שם מעשר ממנו.

ח) רש"י ד"ה הקדישן הקדש, ואסור להנות. כתב הפני יהושע, דדוקא לענין איסור הנאה הוי כהקדש, אבל להקריבו אסור, משום מצוה הבאה בעבירה. ובחידושי רבי מאיר שמחה ביאר, דיאוש מהני רק מדרבנן, ומשום הכי מהני הקדישו רק לענין איסור, אבל לא לענין קרבן מעילה. והיינו נמי טעמא דכתב רש"י בד"ה ותרומתן, דאסורה לזרים, דכיון דיאוש מהני רק מדרבנן, תרומתו הוי תרומה לחומרא לאוסרה לזרים, אבל אינה פוטרת את הטבל. נולדבריו, למאי דמסקינן דהוי יאוש ושינוי השם, לכאורה קדשי אף מדאורייתא. (ח.ו.א.).

ט) תוס' ד"ה מעיקרא טיבלא, ואף על גב דשינוי החזור לברייתו הוה. העיר המהרש"א, דדבריהם אזלי רק למאי דכתבו לעיל בד"ה הא, דמריש איירי לאחר יאוש. דאילו למאי דכתבו דמריש איירי קודם יאוש, מנלן דשינוי החזור לברייתו לא מהני היכא דאיכא יאוש.

י) בא"ד, כיון דלא שכיחא. הקשה הרשב"א, הא צמר וצבעו, חשיב שינוי החזור אף דלא שכיח שיחזירוהו. ומשום הכי ביאר, דכל שאפשר להחזירו בלא סיוע אחרים, חשיב שינוי החזור. אבל שאלה שצריך שלשה, אפילו דשכיחי, מכל מקום חשיב שינוי שאינו חוזר.

יא) תוס' ד"ה מעיקרא חולין, בקדשים שאין חייב באחריותן וכו'. והרשב"א כתב, דנקטו בכלהו שינוי השם, אגב תרומה דליכא בה שינוי רשות, דהא עד דלא אתי לרשות כהן לא זכה בה.

יב) גמ', האי אשר גזל מיבעי ליה למעוטי גזל אביו. כתב הרא"ש בשיטה מקובצת, דהוא הדין דקשיא לרבה דיליף לעיל (סו.) מהאי קרא דשינוי

אף לקדש בהן את האשה. וכתב הקצות החושן (תו סק"א), דאף לר' יוסי הגלילי דהוי ממונו, היינו דווקא לענין הבשר, אבל לענין שישחט ויזרק לשם הקונה לא, דכי היכי דלא מהני לשנותו מזבח לזבח, הוא הדין דלא מהני לשנותו מבעלים לבעלים. אמנם בתוס' רבינו פרץ מבואר להדיא דסוגיין כר' יוסי הגלילי, וכדקשה הפני יהושע. אמנם בתוס' הרשב"א לפסחים (פט:), מבואר כהקצות החושן דלא מהני מכירה לענין הכפרה.

כד) גמ', איתבייה אביו לרב יוסף עורות של בעל הבית וכו'. הקשה הפני יהושע, דתקשי לנפשיה מתניתין אבריייתא. דהא איהו גופיה הוכיח מהבריייתא דקרבנו ולא הגזול, דיאוש לא קני, ואילו במתניתין דעורות של בעל הבית, מבואר דיאוש קני. ותירץ, דשפיר איכא למימר דיאוש קונה מדרבנן, ומשום הכי החמירו לענין טומאה, וקרא דקרבנו ולא הגזול איירי אדאורייתא, דיאוש לא קני. אבל ארבה שפיר קשיא ליה, דהא מיבעיא ליה אי מדרבנן מהני אי מדאורייתא מהני. ועיין לעיל (אות יד) בשם הרשב"א.

כה) גמ', הכא במאי עסקינן כגון שקיצען. ביארו התוס' בד"ה כגון, דלאו שינוי מעשה הוא, ובלא יאוש לא מהני. והוסיף בתוס' רבינו פרץ, דמעשה זוטא הוא, ולא הוי שינוי מעשה גמור. ומאי דתני "מחשבה מטמאתן", לאו מחשבה גרידא קאמר, אלא עם הקיצוע. אי נמי, כיון דקיצוע מעשה זוטא היא, קרי ליה מחשבה. אמנם הרמב"ן במלחמות (מא. מדפי הרי"ף) כתב, דכיון דבאיסורא אתא לידיה לא מהני יאוש, אלא שינוי מעשה גרידא קני. ורק לענין טומאה, אי לאו היאוש, אין מחשבת הגולן מחשבה, דשמא יחזירנה לבעלים והם חשבו לזבן שאינו מקבל טומאה, והוי כמחשבת עבדן שאינה מועלת לענין טומאה.

כו) גמ', הא מילתא קשי בה רבה לרב יוסף. הקשה בתוס' רבינו פרץ, מאי קשיא ליה לרבה, הא איהו סבר דיאוש קני. ותירץ, דאיתא בתורת כהנים (ספרא מצורע - פרשת זבים פרשה ב). דר' שמעון ורבנן בקראי פליגי, ועל כרחך דמדאורייתא קני, וקשיא אהא דאיבעיא ליה, אי קני מדאורייתא מדרבנן. והרא"ש בשיטה מקובצת כתב, דרבה הקשה כן לרב יוסף, ולא אשכח רב יוסף פירוקא עד דיתבי ברישא.

כז) גמ', שינוי מעשה מאי טעמא וכו'. הקשה הרמב"ן במלחמות (מא. מדפי הרי"ף), מה לי בטעם דשינוי מעשה, וכי בשינוי מעשה עסקינן הכא. ותירץ, דסבר ר' יוסף, דכל מאי דמהני שינוי מעשה הוא משום שינוי השם דידיה. והילכך, בעוצבא שקיצעה, אף דליכא שינוי מעשה, מכל מקום כיון דנשתנה שמה, קני ואפילו בלא יאוש. ולמאי דמוקי רב יוסף בשלא קיצען, דווקא ביאוש מהני, דבלאו היאוש אין קריאת שמו לשם אחר מהני. [אמנם, מתוס' ד"ה שינוי השם מבואר, דאדרבה שינוי מעשה עדיף טפי].

דף סז ע"א

א) תוס' ד"ה הא לאו הכי, בתוה"ד, וכן בהקדש בעי עמו יאוש. הקשה בקובץ ביאורים (אות נב) בשם הבחור אליעזר אריה בהרב ר' נפתלי מאלקסט, כיון דלרב יוסף שינוי השם גרידא קני, למה לא יוכל להקדיש קודם יאוש, ונימא הקדשו וקנייתו באין כאחד. דהא כשמקדיש אחר יאוש, נמי בעינן לסברת באין כאחד, כיון דיאוש כדי לא קני.

ב) גמ', אמר רב יוסף מריש שמו עליו דתניא. בנהיבות המשפט (סימן שנג סק"א) הוכיח מהכא, דשינוי השם בלשון בני אדם לא מהני, ורק אי נשתנה שמו בלשון הקרא, הוי שינוי. ודלא כהש"ך (סימן שנג סק"א), דתלה השינוי בלשון בני אדם.

ג) גמ', רבי זירא אמר שינוי החזור לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי.

כא בא"ד, אף על גב דיאוש לא קני. והרמב"ן במלחמות (בבא מציעא יד: מדפי הרי"ף) כתב, דהא דלא מהני יאוש באבידה, היינו משום דשומר הוא לבעלים, וידו כיד הבעלים ולא מהני יאוש ברשות. ומשום הכי, כל שנטלה לגזולה ואינו שומר לבעלים, שפיר קני ביאוש, וכדמהדר ליה מתנה בעלמא יהיב ליה. אמנם בחידושי הרי"ן (בבא מציעא כו:) תמה עליו, דכיון דנטלה על מנת לגזולה, באיסורא אתא לידיה, והוי כשאר גזילה דלא קני ביאוש. וביאר הקצות החושן (קסג סק"א), דסבר הרמב"ן, דכיון דבתורת אבידה אתי לידיה, אף דמחויב בהשבה, מכל מקום בהתירא אתא לידיה, ולא דמי לגניבה וגזילה דמעיקרא בתורת איסור אתא לידיה.

כב גמ', ואמאי ניליף שור שור משבת. הקשה הפני יהושע, הא כיון דשור ושה גופייהו חלוקים בדינם, היאך שייך למילף משבת, דהוא הדין לכל הבעלי חיים, הא נתת דבריך לשיעורין איזה מין ישלם ד' ואיזה ישלם ה'. ולא מסתבר לומר דכיון דילפינן לכולהו משור, כולהו משלמי ה' כשור, ודווקא בשה איכא גזירת הכתוב דישלם רק ד'. ותיירץ, דהוי אמינא דויל בתר טעמא, דהא אמרינן לקמן (עט): דשור לפי שביטלו ממלאכתו משלם ה', והוא הדין יש לומר בכל שמבטלו ממלאכתו משלם ה', וכל שאינו מבטלו ממלאכתו משלם ד'.

כג גמ', הוי אמינא בעי לשלומי תשעה לכל אחד ואחד. הקשה בתוס' רבינו פרץ, אי הכי, "שה" דכתב רחמנא למה לי, נילף "שור שור" משבת דכולם בכלל. ותיירץ, דהוי אמינא, דשה למעוטי עופות טמאים. והמהר"ם תירץ, דאי לאו "שה", הוי אמינא דכי היכא דבגנב שור ומכרו, משלם ה' שוורים כמותו, וארבעה צאן פחותים ממנו, הוא הדין בשאר בעלי החיים, מחויב בחמשה כמותן ובארבעה פחותין מהם. קמשמע לן "שה", דאף לשה שיעורו בחמשה בקר וארבעה צאן.

כד גמ', אמר רב לא שנו אלא לפני יאוש וכו'. הקשה השיטה מקובצת, אמאי לא קאמר רב למילתיה אגב ראשון, דלא שנו דבטבחו ומכרו משלם ד' והי, אלא קודם יאוש, אבל לאחר יאוש פטור דשלו הוא טובח ומוכר. ותיירץ, דלרבנותא קאמר, דלאחר יאוש קנאו גב ראשון אף לענין דמשלמים לו הכפל וד' והי, כאילו הוא הבעלים.

כה תוס' ד"ה אין הגנב, בתוה"ד, אבל למאן דמוקי תרווייהו וכו'. כוונתם, כדכתב השיטה מקובצת בשם התוס' שאנץ, דאי איירי קרא בטוען טענת גנב, הרי לא איירי בבעלים גופייהו, דאיכא למידרש דדוקא בגונב מהם ולא בגנב מבית הגנב. אמנם בשם הרשב"א כתב, דשפיר איכא לאוקמי לקרא בשומר, וכיון דמשאיל מקום לבעלים, שפיר חשיב דנגנב מבית הבעלים, ודרשינן למעוטי מבית הגנב.

דף סח ע"א

א גמ', כדאמר רבא וכו'. הקשה השיטה מקובצת, הא אהאי מתניתין גופא קאמר לה רבא, כדאיתא להלן בסוגיין, ומאי האי לישנא "כדאמר רבא", דמשמע דאמילתא אחרייתא קאמר. ותיירץ, דלהלן קאמר לה רבא לדחויי סיעתא דרב ששת דחיובא דמוכר הוא רק לאחר יאוש. והכא אמרי דהכי נמי יש לתרץ דלא תקשי לרב, דסבר דיאוש גרידא קני.

ב גמ', מפני ששנה בחטא. ביאר המאירי, דמאי דקאמר ר' עקיבא "מפני שנשטרש בחטא", לאו דווקא נשטרש שהועילו מעשיו, אלא דשנה באיולתו כאדם המושרש בחטא ואינו יכול לעזבו.

ג גמ', ואי סלקא דעתין קניא קניא אמאי משלם ד' והוי וכו'. הקשה בתוס' רבינו פרץ, דלוקמיה קודם יאוש, ומכל מקום הוי מכירה שאינה חזרת, כגון שנתייאשו בעלים ביד לוקח, דקני לה ביאוש ושינוי רשות.

קני. אלא כיון דבבית המדרש נאמרה אהיהא דרב חסדא, אף רב אשי דסידר תלמודא, נקטה אמילתיה.

ג תוס' ד"ה אמר עולא, בתוה"ד, וקשה לר"ת וכו'. כתב השיטה מקובצת בשם הראב"ד, דמאי דאמר עולא, דבידוע דברי הכל קני, היינו דווקא להני תנאי, דהכי משמע ליה מדתני התם בפלוגתיהו "לפי שלא נתייאשו הבעלים". אבל איהו גופיה סבר דלא קני ביאוש, מלבד בחטאת הגזולה כדאיתא בגיטין (נה:).

יד בא"ד, שם. הקשה בחידושי הגרע"א, דבלאו עולא נמי תקשי, דהא איפליגו רבנן ור' שמעון בעורות דגולן, ועל כרחך דיאוש קני. ואי נימא דבלאו דעולא הוי אמינא דקני ביאוש ושינוי השם, מנלן דמאי דקאמר עולא דבידוע דברי הכל קנה, הוא משום יאוש גרידא, דלמא היינו משום דאיכא נמי שינוי השם. ותיירץ, דמלישנא דעולא "דבידוע דברי הכל יאוש קני", משמע, דמשום יאוש גרידא אתי עלה. אמנם תמה, אמאי לא הקשו התוס' אעולא, מהברייתא דלעיל, דתני הגנב והגולן הקדשן הקדש.

טו בא"ד, וקשה לר"י וכו'. תירץ הפני יהושע, דאפילו אי נימא דאף דיאוש קני מכל מקום בקרבן לא מהני משום דהוי מצוה הבאה בעבירה, אכתי תקשי לרבה דמיעט ליה מ"קרבנו" ולא הגול, דאי יאוש קני הוי שפיר "קרבנו" ומחייב תיתי למעטו. אבל עולא, דממעט ליה מקרא ד"והבאתם גזול וגו'", שפיר איכא למימר דמשום מצוה הבאה בעבירה היא.

טז בא"ד, והא דאמר עולא בריש הגזול קמא וכו'. והרשב"א כתב, דהתם ר' אליעזר בן יעקב אמרה, דסבירא ליה כבית שמאי דיאוש לא קני, ומשום הכי קאמר דלא קני, אף דלית ביה משום מצוה הבאה בעבירה.

יז בא"ד, דאי יאוש קני כי לא הקדיש נמי פטור מד' והי. כתב השיטה מקובצת בשם התוס' שאנץ, דאף אי נימא דיאוש קני, מכל מקום גזירת הכתוב היא, דבטבחו ומכרו משלם ד' והי בין קודם יאוש ובין אחר יאוש. **יח** בא"ד, (בנמשך לעמוד ב') דשינוי רשות קודם יאוש לא קני. אמנם דעת הרמב"ם (פ"ה מגניבה ה"ג), דאף שנוי רשות ואחר כך יאוש קני, ומחויב רק בדמי החפץ. וביאר הקצות החושן (סימן שסב סק"א), דתוס' סברי, דטעמא דיאוש ושינוי רשות, משום דבהיתרא אתי לידיה דלוקח. דהיינו דשינוי רשות לאו קנין הוא, והלוקח דקני אותו אינו אלא ביאוש כיון דבהיתרא אתי לידיה. אבל הרמב"ם סבר, דהיכא דהיאוש ושינוי הרשות מצטרפי אהדדי, אמרינן דקנינו ומכירתו באין כאחד, ונקנה לגנב, וחל קנינו דמקנה לאחרים. ומשום הכי ליכא נפקותא אי היאוש קדם, או השינוי רשות קדם.

דף סז ע"ב

יט תוס' ד"ה אף, אף על גב דאמר לעיל וכו'. והרשב"א תירץ, דלאו דלית ליה תקנתא כלל קאמר, אלא דלית ליה תקנתא ביאוש, דמה פיסח לית ליה תקנתא בין קודם יאוש ובין לאחר יאוש, אף גזול לית ליה תקנתא אפילו לאחר יאוש.

כ תוס' ד"ה רבא, בסוה"ד, ואף על גב דאהדריה בתר יאוש מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה וכו'. הקשה הקובץ שיעורים (אות כז), דגם אי נימא דאהני היאוש לענין דלא מקיים ביה מצות השבה, מכל מקום, מהיכי תיתי דמתנה בעלמא קיהיב ליה, הרי מחויב הוא בדמי הגזילה. ועוד תימה, דהא שנינו דהגזול חמץ ועבר עליו הפסח, אומר לו הרי שלך לפניך, אף דהוי בתר יאוש, ומבואר דשפיר מקיים ביה מצוות השבה.

מטביחה יליף לה, ומשמע, דבלאו הכי שפיר איכא לחיובי אמאי דעבר אמירא דרחמנא, אף דלא אהני מעשיו. אמנם כתב, דאף אי נימא כסברת אביי (שם), "דאי עביד מהני" ומשום הכי לקי, שאני גניבה, דאיכא למילף מגניבת נפש דחזוין **לקמן** (עמוד ב') דחייב אף דלא אהני מעשיו.

(ו) **תוס' ד"ה מה טביחה, בתוה"ד**, אבל שינוי שעושה הגולן בידיים וכו'. ביאר **הפרי יצחק** (ח"ב סימן סג), דסבר ר' אלעזר, דמאי דילפינן מקרא דשינוי קונה, היינו דהוי קנין ככל הקנינים, וכמו בשאר הקנינים צריך שיעשה בעצמו מעשה הקנין, ולא מהני מה דנעשה מאיליו, הוא הדין בקניני גזילה בעינן שיעשה השינוי בידיים, ומה דנעשה מאליו לא מהני.

דף סח ע"ב

(יא) **גמ', ודלמא לא איאש**. הקשה **הפני יהושע**, אמאי לא הקשו כן אף ארב ששת דאמר נמי דחיובו אינו אלא לאחר יאוש. ותירץ, דבשלמא לרב ששת איכא למימר דסבר לסברא פשוטה דמסתמא איאש, וסתמא דקרא איירי לאחר יאוש דאהני מעשיו. אבל ר' אלעזר דאתי למילף מהא גופא דסתם גניבה יאוש בעלים, שפיר מקשינן מנלן דקרא בהכי איירי.

(יב) **גמ', גניבה בנפש תוכיח דאין יאוש בעלים**. כתב **המנחת חינוך** (מצודה לו), דלאו דווקא משום דאין יאוש בעלים, דאף אי איכא יאוש בעלים, במאי קנאו לישראל שיוכל למוכרו, ועל כרחך דאף דלא אהני מעשיו חייבה רחמנא.

(יג) **גמ', ר' יוחנן אמר חייב**. הקשה **בתוס' רבינו פרץ**, דמהא דאמר ר' יוחנן דחייב אף לאחר יאוש, נראה דסבר דיאוש לא קני. ואילו **בסוכה** (ל:), אמר להדיא דגנב קונה ביאוש. ותירץ בשם **ר"ת**, דאף דסבר דיאוש קני, מכל מקום גזירת הכתוב דחייב אף על המכירה דלאחר יאוש. והקשה עליו, אי הכי, מאי מקשינן לרב דאי יאוש קני, אמאי משלם ד' וה', נימא דסבר כר' יוחנן, דבהכי חייב רחמנא. ומשום הכי ביאר, דמאי דאמרינן בסוכה דיאוש קונה, היינו יאוש ושינוי השם, אבל ביאוש גרידא אינו קונה. וכן ביארו **התוס' לעיל** (סז) **ד"ה אמר**.

(יד) **גמ', לאחר יאוש מאי, ר' יוחנן אמר חייב וכו' וריש לקיש אמר פטור**. ביאר **הפרי יצחק** (ח"ב סימן סד), דר' יוחנן וריש לקיש לשיטתייהו. דהא אמרינן **לעיל** (סו). דהיינו טעמא דלא קני ביאוש, משום דבאיסורא אתא לדידה. וכתבו **התוס' (שם) בד"ה כיון**, דמהכא משמע דיאוש אינו כהפקר, דאי הוי כהפקר מה לי בהא דבאיסורא אתא לדידה. וכתב **הפני יהושע (גיטין לח.)**, דהיינו דווקא אליבא דר' יוחנן דאמר בסוגיין, דאין הנגזל יכול להקדישו משום דאינו ברשותו, והוא הדין דאינו יכול להפקירו. אבל ריש לקיש דסבר דשפיר הוי ברשות הנגזל להקדישו, הוא הדין דעומד ברשותו אף להפקירו, ולדידיה שפיר איכא למימר דיאוש הוי כהפקר, ואף הגנב יכול לזכות בו.

(טו) **רש"י ד"ה ואינו משלם ד' וה'**, דהא כי טבח דהקדש טבח וכו'. הקשה **הפני יהושע**, הא בלאו הכי אינו חייב כפל להקדש, דהא לאו מרשות הקדש גנב לה. ותירץ, **דרש"י** אעלמא קאי, דליכא כפל בהקדש משום דלאו רעהו הוא, אבל הכא בלאו הכי ליכא כפל, משום דלא מרשותו הקדש גנב. והוסיף, דבהכי יתיישב נמי מאי דכתב **רש"י בסוה"ד**, דכיון דליכא כפל אף ליכא ד' וה', דתשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא ג' וה', דלכאורה כיון דשילם הכפל לבעלים, שפיר קרינן לתשלומי ד' וה'. אבל אי נימא **דרש"י** אהקדש דעלמא קאי, אתי שפיר, דכיון דליכא כפל דמעטינן מ"רעהו", אף ד' וה' ליכא.

(טז) **גמ', ואי סלקא דעתך יאוש קונה וכו'**. הקשה **בתוס' רבינו פרץ**,

ותירץ, דכיון דקנאה קודם יאוש, באיסורא אתא לדידה ולא יהני לו היאוש. [אמנם תמוה, דהא אליבא דרב איירינן הכא, ורב סבירא ליה דיאוש גרידא קני וליכא ריעותא בהא דבאיסורא אתא לדידה. (ח.ו.)]. ובשם **מורו** תירץ, דכיון דבשעת המכירה הוי מכירה חוזרת, דהא אכתי לא נתיאש, אין לחייבו בד' וה'.

(ד) **גמ', פרט לשהקנה לשלושים יום**. ביאר **רש"י בד"ה פרט לשהקנה**, דאתי למעוטי היכא דלא מכר גנב ללוקח, אלא לעשות מלאכתו שלושים יום, דהוי שכירות בעלמא. אמנם **הרמב"ם** (פ"ב מגניבה ה"א) כתב, דגנב ומכר והקנה ללוקח לאחר שלושים יום, ובתוך כך הוכר הגנב, אינו משלם אלא כפל. וכתב **המגיד משנה**, דנראה, דגרס בסוגיין, "פרט לשהקנה לאחר ל' יום". או דכן פירש אף בגירסתנו. וביאר, דכיון דהוכר הגנב בתוך ל' יום, הרי בטלה המכירה קודם שתחול.

(ה) **רש"י ד"ה ואי סלקא דעתך**, ואי קשיא וכו'. הקשה **המהר"ם** (בד"ה מיתבי), דקארי לה מאי קארי לה, הא פשיטא דאיכא לאוקמי בכהאי גוונא. ותירץ, דגם אי נימא דאיירי בכהאי גוונא דהתייאש רק ביד לוקח, אכתי תקשי לרב, דאי יאוש קני, למה ליה לתנא למינקט חיובא דכפל גבי לוקח דאיכא ביה יאוש ושינוי רשות, הוי ליה למינקט חיובא דגנב שני לגנב ראשון, כשהתייאש גבי ראשון. והיינו כדמסיים רב זביד בשנויא דלקמן, ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות וכו', דהוא מה שהיה קשה למקשה, דלא שני ליה לעצמו כן.

(ו) **רש"י ד"ה ושני אינו משלם אלא קרן**, לגנב ראשון וכו'. כתב **האמרי משה** (סימן לד סק"א), דמהא דכתב **רש"י** דמשלם הקרן לגנב ראשון, משמע, דלבעלים אינו משלם כלל. ולכאורה היינו כדכתב **הקצות החושן** (סימן לד סק"ג), דגונב מן הגנב לא חשיב גנב כלל, ואף פטור מן הקרן, ודוקא אם אכלו סבר רב חסדא **לקמן** (ק"א): דחייב לשלם מדין מזיק, ומדינא דגרמי, דהפסידו שאינו יכול להשיבו לבעלים. אמנם, איכא למימר דדוקא אליבא דרב, דסבירא ליה **לקמן** (קטו). אליבא דאביי, דגנב ובא אחר ואכלו, גובה רק מן הגנב. אבל אנן דסבירא לן דרצה מזה גובה רצה מזה גובה, שפיר איכא למימר דדוקא מחיוב כפל אימעטי גונב מן הגנב, אבל בקרן חייב.

(ז) **בא"ד**, שם. עיין באות הקודמת. אמנם **הקובץ שיעורים** (אות יז) כתב, דליכא למימר דהגנב השני חייב לראשון מדינא דגרמי, דהא האי דאינו משלם כפל לגנב ראשון ילפינן לה מקרא, ומבואר דבלאו קרא הוי אמינא דמשלם כפל, ואם כן לגבי הקרן דליכא מיעוטא, משמע דמשלם מדין גנב. על כן ביאר, דשפיר חשיב הגנב הראשון בעלים, דהא קנוי לו להזמן שיפקע חובת ה"והשיב".

(ח) **גמ', ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות**. ביאר **בתוס' רבינו פרץ**, דעל כרחך אינו משום יאוש ושינוי רשות, דאי נימא דבעינן לתרווייהו, הכא לא יהני, דהא כיון דהגיע לידו קודם יאוש, באיסורא אתא לדידה, ולא קני ביאוש. אמנם **הרמב"ם** (פ"ה מגניבה ה"ג) כתב, דמהני אף שינוי רשות ואחר כך יאוש. וכתב **הכסף משנה**, דדייק הכי מדאמרינן בסוגיין "ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות", ומשמע, דאי נימא דיאוש ושינוי רשות קונה, אתי שפיר הא דמתחייב גנב שני ללוקח, ואף דמוקמינן לה דהתייאש רק ביד לוקח ולא ביד בעלים.

(ט) **גמ', רב נחמן אמר חייב ומכרו אמר רחמנא והא זבין וכו'**. כתב **הרש"ש**, דלכאורה היינו כסברת רבא **בתמורה** (ד:), ד"כל מילתא דאמר רחמנא לא תיעביד אי עביד לא מהני", ומאי דלקי הוא משום דעבר אמירא דרחמנא. ומהאי טעמא הכא נמי, אף דלא אהני מכירתו, מכל מקום משלם ד' וה'. והוסיף, דגם רב ששת דאמר דבעינן אהני מעשיו,

איש (סימן יח סק"י), דאין הכוונה דלשון "חייב אתה" מורה רק על נטיית דעת הדיינים, דהרי אינו במשמעות הלשון. ועוד, דלמה להם לומר דעתם קודם שיפסקו. אלא דתרווייהו הוו לשון גמר דין, וקבעו חכמים, דכשיגמרו הדין בלשון "צא תן לו", הוי פסק בלא אפשרות חזרה, ואף אם טעו בשיקול הדעת, אין חוזרים. אבל כשיגמרו הדין בלשון "חייב אתה ליתן לו", בידם לחזור מן הפסק, וכל שלא חזרו הרי נגמר דינו מיד כשאמרו "חייב אתה ליתן לו". ומשום הכי, כל שנגמר דינו בלשון "חייב אתה ליתן לו", כיון שהשאירו בידם הזכות לחזור מן הפסק, אכתי אינו מחויב לפרוע, ואם טבח או מכר, משלם ד' וה'.

(ב) תוס' ד"ה חייב אתה, בתוה"ד, והא דאמר בפרק קמא דסנהדרין וכו'. **בתוס' רבינו פרץ** תירץ עוד, דאיכא חילוק בין היכא דאמרו "חייב אתה ליתן לו", להיכא דאמרו "איש פלוני אתה חייב".

(ג) גמ', סימנא כי אדמה וכו'. ביאר **הפני יהושע**, דאף דהתם במתניתין לא תני להאי טעמא, מכל מקום אגב דאיירי בה, מפרש לה תלמודא. ועוד, דברווקא פירשו הכא האי טעמא, דאי לאו האי טעמא, איכא למימר דאף הצנועין שמניחין המעות ומחללים, משום תקנה הוא ולא מדינא, אבל השתא דמפרשינן דאיכא סימן בקוזות אדמה, למה להם להניח המעות ולחלל אי לאו דמדינא עבדי הכי.

(ד) גמ', הלעיטהו לרשע וימות. כתב **החזון איש** (דמאי סימן ח סק"ט), דלישנא דהלעיטהו לאו דווקא, דוכי משום דאינו יכול למונעו מכל האיסור יתן לו איסור בידים. אלא עיקר הכוונה, דכיון דנוטל באיסור, לא חשיב שהבעלים מכשילו, ואינו חייב לשקוד על תקנתו.

(ה) תוס' ד"ה כרם רבעי, קצת קשה וכו'. **ובתוס' רבינו פרץ** תירץ, דאיסור החמור נקט באחרונה. ועוד תירץ, דעדיף למיסמך להו לבית הקברות, משום דתרווייהו אסירי בהנאה. **והפני יהושע** כתב, דאי נימא דמתניתין איירי דווקא בשביעית כדאמר רבן שמעון בן גמליאל, שפיר איכא למימר דהתנא בריש שתא דשביעית קאי, דצריך לציין האיסורים שלא יכשלו בהם, וליכא קפידיא למינקט כסדר השנים דערלה קודמת לרבעי, דאדרבה רבעי הוי ליה למינקט תחילה, משום דנהוג בו שביעית.

(ו) גמ', והצנועין מניחים את המעות ואומרים כל הנלקט וכו'. ביאר **הרשב"א**, דצנועין לית להו ברירא, ומשום הכי הוצרכו לומר כל הנלקט, דבזמן החילול מבורר על מה חל החילול. דאי נימא יש ברירא, הרי שפיר איכא למימר כל המתלקט, דאף שאכתי לא נלקט, לכשילקט יחול עליו החילול.

(ז) תוס' ד"ה והצנועין, אי שביעית נוהגת בכרם רבעי כדמשמע דאמילתיה דתנא קמא קאי. כן גרס **המהרש"א**. וביאר, דרבן שמעון בן גמליאל לא אתי לאפלוגי אתנא קמא, אלא לפרש דבריו, ושמעין מינה, דשביעית נוהגת בכרם רבעי.

(ח) בא"ד, שם. כתב **הקהילות יעקב** (סימן לו סק"ו), דאין לומר דמספקא לתוס' שמא אין שביעית נוהגת בכרם רבעי, דהא מבוואר להדיא **בירושלמי** (פ"ז ממעשר ה"ז), דשביעית נוהגת בהקדש, והוא הדין דנוהגת ברבעי דלא עדיפא מהקדש, וכן העיר **הרש"ש**. אלא מספקא להו לענין תורת הפקר, משום דאיכא למימר, דכיון דממון גבוה הוא ולית להו בעלים, לא שייכא ביה תורת הפקר.

(ט) בא"ד, וצריך לומר דצנועין אשאר שני שבוע קיימי. אמנם **הרמב"ם** (פ"ט ממעשר שני ה"ז) כתב להדיא, דצנועין אשביעית קיימי. וביאר **הפני יהושע**, דסבר, דשביעית כיון דבהיתר הן לוקטים, שפיר איכא למימר דעבדי רבנן תקנתא ואוקמוה ברשותו כדי לחללן, וכסברת אביי לקמן (עמוד ב).

לדעת ר"ת (לעיל אות יב) דר' יוחנן גופיה סבר דיאוש סבר דיאוש חייב רחמנא, מאי קשיא ליה אריש לקיש, הא אף אי נימא דיאוש קונה, איכא למימר דמשלם ד' וה'. ותירץ, דמאי דאמר ר' יוחנן "ואי יאוש קונה" היינו כדקאמר ריש לקיש, דקונה לענין לפוטרו מד' וה'.

(יז) גמ', והא אמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים וכו'. הקשה **בתוס' רבינו פרץ**, וכי גברא אגברא קרמית. ותירץ, דר' יוחנן מקרא דרש לה. ועוד, דהא סתם מתניתין כוותיה כדאיתא להלן.

(יח) תוס' ד"ה הוא דאמר כצנועין, ואם תאמר והא צנועין וכו'. כתב **הקהילות יעקב** (סימן לו סק"ד), דמוכח מדבריהם דעל ידי היאוש מיד נפיק מרשות הבעלים. דאי נימא דעד דלא זכו בו לא נפיק מרשותיה, וכדכתב **הקצות החושן** (סימן תו סק"א), הא שפיר איכא למימר דיאוש קונה, ואפילו הכי יכול הבעלים לחללו, דכיון דלית ביה זכיה דהא ממון גבוה הוא, אכתי לא נפיק מרשות הבעלים.

(יט) בא"ד, ויש לומר דאפקינהו רבנן מרשות ע"ה. הקשה **הפני יהושע**, אי הכי, מאי מיייתין ראייה מצנועין דלא בעינן ברשותו, הא שפיר איכא למימר דאף אי בעינן ברשותו, מ"מ אפקינהו רבנן מרשות הלוקטין, והעמידהו ברשות בעלים כדי שיחללו. ותירץ, דכיון דנוטלין שלא כדין לא עבדי להם תקנה, וצנועין לפני משורת הדין הוא דעבדי, ושפיר מוכח דלא בעינן ברשותו, דאי בעינן ברשותו מאי מהני תקנת הצנועין.

(כ) בא"ד, כיון דזכות היא לו. **ובתוס' רבינו פרץ** תירץ, דזכיה מטעם שליחות, וכל דאיהו גופיה לא מצי למיעבד, כיון דאינו שלו אף שלוחו לא מצי עביד, ולא מהני ביה זכין. וכן כתבו **התוס' בקידושין** (נו). **ד"ה מתקין**.

(כא) גמ', כשעמד בדין. הקשה **בתוס' רבינו פרץ**, דאי עמד בדין, הא הוי כפקדון ביד הגנב, ואף בלא צנועין אתי שפיר, דחשיב ביד הבעלים, ושפיר יכול הקדישו. ותירץ, דאף דעמד בדין, מכל מקום כיון דהגנב טוען דשלא כדין חייבהו, ליכא למימר דחשיב דהוי ביד הבעלים, ובלא צנועין אינו יכול להקדישו. וכן כתב **בעל המאור** (יח. מדפי הרי"ף). אמנם **הרמב"ן במלחמות** (שם) כתב, דכיון דבתורת גזל הוא ביד הגזלן, אף דנתרצה להחזיר לבעלים, מכל מקום חשיב שאינו ברשות הבעלים ואינו יכול להקדישו.

(כב) גמ' והא חזרה קרן לבעלים. כתב **הקצות החושן** (סימן שנ סק"ד), דהאי דינא אינו משום דמודה בקנס פטור, אלא דין חדש דילפינן מ"המצא תמצא", וכדפירש **רש"י בד"ה והרי חזרה**, דכל שאין הגניבה בידו ליכא כפל.

(כג) גמ', צא תן לו טבח או מכר פטור. ביאר **השיטה מקובצת** בשם **הראב"ד**, דכיון דאמרו לו צא תן לו, נפיק מתורת גניבה והוי כפקדון בידיה, ולהכי פטור מד' וה'. אבל כשאמרו לו חייב אתה ליתן לו, לא סמך דעתו, דסבר אכתי מעייני בדינאי, ואכתי מחזיק החפץ בתורת גניבה ושפיר איכא ד' וה'.

(כד) גמ', הוי ליה גזלן. כתב **החזון איש** (סימן יח סק"י), דלאו דווקא היכא דטובח ומוכר בפרהסיא דרך אלמות, אלא אפילו טבח ומכר בסתר דרך גניבה, חשיב גזלן. ואף אי נימא דשואל דטבח דרך גניבה נעשה גנב, וכדמשמע **ברמב"ם** (פ"ג מגניבה ה"ד), שאני שואל דהחפץ ביד הבעלים, אבל הכא דאין החפץ ביד הבעלים הוי כגונב מן הגנב ואינו משלם ד' וה'.

דף סט ע"א

(א) גמ', חייב אתה ליתן לו טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה'. ביאר **החזון**

בשם הרא"ש, מהיכי תיתי דר' יהודה משום ברירה קאמר, עד דמקשינן דר' יהודה אדר' יהודה, הא בהדיא איתא בהאי מתניתא דטעמא משום "דחיישין שמא יבקע הנוד", ותירץ, דקים ליה לתלמודא דהאי טעמא לאו עיקר טעמא הוא, אלא דאמרו זאת לר' מאיר, כדי לידע מה ישיב להם.

(ט) גמ', אמרי סוף סוף אמאי קא אפכת וכו'. הקשה הפני יהושע, הא גם אי לא קשיא דר' יהודה אדר' יהודה, אכתי מבעי להופכה, דלא תקשי דר' יוחנן אדר' יוחנן, דהא איהו אמר דגול ולא נתייאו הבעלים אין הבעלים יכול להקדישו, והכא קאמר דיכול לחלל על כל הנלקט. ותירץ, דסמכי אדמסקי דר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח, ורק משום דקשיא דר' יהודה דר' יהודה מיבעי לן להופכה.

(כ) גמ', השתא נמי קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן. הקשה השיטה מקובצת, הא אף אי לא קשיא דר' יהודה אדר' יהודה, יש להקשות דר' יוחנן אדר' יוחנן, ואמאי רק בתר דמקשי אדר' יהודה אמרינן דאף אדר' יוחנן קשיא. ותירץ, דאי לאו דאקשו דר' יהודה אדר' יהודה, איכא למימר דהאומר כל שילקטו, כוונתו הן רב והן מועט הכל יהיה הפקר, ואינו ענין לברירה, אבל השתא דאמרינן דמשום ברירה הוא וקשיא אדר' יהודה, שפיר קשיא נמי אדר' יוחנן.

(כא) תוס' ד"ה אלא לעולם, בתוה"ד, ואף על גב דבסתמא דצנועין לית ליה ברירה. והיינו מדאמרו כל הנלקט, ולא אמרו כל המתלקט דהוי חילול עדיף טפי. הקשה הפני יהושע, דלמא אף דמהני לומר כל המתלקט, מכל מקום עדיף להו טפי למימר כל הנלקט, כדי שלא ילקטו העניים טובא, ואדרבה יפרשו משום חומר רבעי. ותירץ, דאי משום הא, הרי שפיר יכול לומר שחרית קודם שיטלו, דכשיתלקט יהיה הפקר, וכדכתבו התוס' לעיל (עמוד א) בד"ה כל.

(כב) בא"ד, ושמא ר' יוחנן היכא דמתנה בפירוש לא קאמר וכו'. ובתוס' בגיטין (כה): ד"ה דברי ר' מאיר הוסיפו, דהכי נמי מצי לשנויי הכי בסוגיין, דשאני "כל המתלקט" לפי שמתנה בפירוש, אלא דעדיף ליה טפי למנקט "כל הנלקט" כדקתני במתניתין.

(כג) גמ', אלא לאו שמע מינה זה לפי שאינו שלו וכו'. כתב הקהילות יעקב (ורעים סימן כ), דהא דאמר ר' יוחנן שאינו יכול להקדישו, אינו דין מסוים בקנינים, אלא משום דבעלותו נפגמה, ומשום הכי אף אינו משלם כפל לבעלים.

(כד) גמ', ומה בגנב עבדו עבדו רבנן תקנתא. הקשה הפני יהושע, לשיטת הרמב"ם (הובאה לעיל אות ט), דצנועין אשביעית קיימי, היאך אמרו כאן דצנועין כל שכן דאית להו לר' דוסא, הרי בשביעית הם לוקטים בהיתר. וכתב, דיש ליישב בדוחק, דאף בשביעית איכא מילתא דאיסורא, דהא אוכלים בלא פדיון.

(כה) תוס' ד"ה הוי אמינא צנועין וכו', בתוה"ד, אלא מחמת תקנה הוא וכו'. הקשה הקובץ ביאורים (אות נו), הא טעמא דאינו יכול לחלל, היינו משום דאינו ברשותו, ומה יהני הא דרבנן אוקמוה ברשותיה. ותירץ בשם רבי שמעון שקאפ, סברי כהרמב"ן במלחמות (יח). מדפי הרי"ף, דרק משום הקניני גזילה דיש לגולץ בגזילה, חשיב שאינה ברשות הבעלים. ושפיר יש לומר דרבנן הפקיעו הקניני גזילה, ואכתי ברשות בעלים קאי.

(כו) גמ', הוה אמינא מאן תנא צנועין ר' מאיר היא וכו'. הקשה הרשב"א בשם הראב"ד, הא איכא לאוכוחי גם בלא ר' מאיר דאמר מעשר ממון גבוה. מהקדש, דלכולי עלמא הוי ממון גבוה, ואפילו הכי לענין פדיה אוקמוה ברשותו דמוסיף חומש, ואף יכול לחללו גם כשאין ההקדש

(י) בא"ד, כיון שהיו זוכים מן ההפקר. הקשה הקהילות יעקב (סימן לו סק"ו), הא כיון דכרם רבעי ממון גבוה הוא ולא ממון בעלים הוא להקנותו, היאך שייך ביה זכיה. ותירץ, דדוקא לענין להקנותו אינו בעלים, אבל לענין לזכות בו בזכות אכילה, שפיר מהני ביה זכיה. ותמה על הא דנקט בחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ד מזכיה ומתנה ה"ו) דלא שייך כלל זכיה בכרם רבעי.

(יא) תוס' ד"ה כל הנלקט, בתוה"ד, אלא מניח מעות בעוד שלא נלקט וכו'. וכן כתב הר"ש במעשר שני (פ"ה מ"א). והוסיף, דמהני אף למאן דלית ליה ברירה, משום דבכהאי גוונא שאינו חל עד שיתלקט, אינו שייך כלל לברירה, דהא בשעת החלות שפיר ברירה הוא. וכן כתב השיטה מקובצת בשם הר"ר ישעיה.

(יב) בא"ד, ואם תאמר כי קאמר כל המתלקט הא לא היה מועיל למה שגדל אחר כך. הקשה הגרע"א (בחידושים הנדפסים בספר וזאת ליהודה), ולמאן דאמר כל הנלקט מי ניחא, הא ביארו התוס' דמשחרית היה אומר כן, ואיך יהני למה שגדל אחר אמירה, הא הוי דבר שלא בא לעולם.

(יג) בא"ד, אבל שחרית גזרינן שמא וכו'. ביאר המהרש"א, דדוקא גבי תרומות ומעשרות, דגם אם יאכלו קודם אמירה ליכא קפידא, משום דאכתי לא נכנס לגורן ולא הוקבע למעשרות, עדיף טפי שיחלל לעתותי ערב, משום דאם יחלל בשחרית, יש לחוש שמא לא יפרש דיחול רק לאחר הלקיטה. אבל לענין רבעי דאם יאכלו קודם אמירה איכא ודאי איסור, עדיף טפי שיחלל שחרית אף דיש לחוש שמא ישכח ולא יפרש דיחול רק לאחר לקיטה. והמהר"ם ביאר, דדוקא בבעל הבית איכא למיחש שמא לא יפרש דיחול רק לאחר הלקיטה, ומשום הכי תיקנו שיאמר כן בעיתותי ערב. אבל בההיא דצנועין דבקיאים בדינים, ליכא למיחש לכך, ועדיף שיחללו בשחרית.

(יד) בא"ד, ואף על גב דדבר שיש לו מתירים אפילו באלף לא בטיל. השיטה מקובצת תירץ בשם הר"ר ישעיה, דדוקא באיסור שניכר ובתר הכי התערב, אמרינן דדבר שיש לו מתירים לא בטל. אבל הכא שלא הוכר מעולם, אף דיש לו מתירים בטל. ובדעת התוס' שלא חילקו בהכי, כתב השער המלך (פ"ה מיום טוב ה"כ), דסבירא להו דדוקא באיסור דרבנן הקילו בכהאי גוונא. אבל באיסור דאורייתא, שיש לו מתירים, מחמירין אף אם לא הוכר האיסור מעולם.

(טו) תוס' ד"ה אימא כל המתלקט, בסוה"ד, אלא משום דבמחובר אין דמיו ידועים. ביאר הפני יהושע, דהאי דינא מדרבנן בעלמא הוא, דאילו מדאורייתא אין קפידא בהא דאין דמיו ידועים, ומשום הכי בצנועין אהני אף דהוא במחובר, דכיון דלא אפשר בענין אחר, אוקמוה אדאורייתא.

(טז) גמ', והאמר ר' יוחנן צנועין ור' דוסא אמרו דבר אחד. כתב הקצות החושן (סימן שנד סק"ד), דמוכח מהכא, דגם היכא דהגולץ לא התכוון לגזול, חשוב אינו ברשות הבעלים. דהא העניים נוטלים בטעות, כמבואר לקמן (עמוד ב'), ואפילו הכי אמרינן דאמרו כצנועין דלא בעי ברשותו.

(יז) תוס' ד"ה כל שלקטו, בתוה"ד, ואם כן למאן דאמר יאוש כדי קני. בתוס' רבינו פרץ תירץ, דמאי דאמרינן יאוש קני, היינו בגוונא דזה מתייאוש וזה רוצה לקנות, אבל הכא הרי אין העניים רוצים לקנותם בתורת גזילה, אלא דנוטלים משום דסבורים דשלהם הוא, ומשום הכי שפיר מהני היאוש אף למאי דכבר לקטו.

דף סט ע"ב

(יח) גמ', ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון אוסרים. הקשה השיטה מקובצת

ודלא כסברת לישנא קמא, דאף להרשותו אינו בעלים. וכדי שלא יאמר לו לאו בעל דברים דידי את, בעינן נמי שיכתוב לשליח זיל דון וזכי ואפיק לנפשך. ואף דאינו ברשותו להקנותו לשליח שלא יוכל לחזור בו, מכל מקום כל דלא חזר בו קנאו, ואינו יכול לומר לו לאו בעל דברים דידי את. והרשב"א כתב, דלישנא בתרא סברה, דאף להקנותו אגב קרקע או בחליפין הוי ברשותו, ודווקא לענין הקדש אמר ר' יוחנן דאינה ברשותו. ובקצות החושן (סימן כג סק"א) תמה על דבריו, דהא אמרינן לעיל (טו.), אמר ר' יוחנן צנועין ור' דוסא אמרו דבר אחד, ומבואר דלאו דווקא לענין הקדש אמר ר' יוחנן.

ז) גמ', ואמרי נהרדעי אורכתא דלא כתיב ביה זיל דון וכו'. הקשה הרא"ש (לקמן בהגות עיצם סימן כא), הא כיון דידעינן דשוויה שליח, ואין אחריות הדרך מוטלת עליו, מהיכי תיתי שיוכל לומר לו לאו בעל דברים דידי את, הרי שלוחו של אדם כמותו. ותירץ, דחיישינן שמא יבטל המשלח את השליחות בפני עדים. אבל כשאמר ליה זיל דון וזכה לנפשך, הוי כנותנו לו במתנה ואינו יכול לבטלו, ואף דמסקינן דשליח שוויה, היינו דווקא לענין שלא יוכל לעכב לעצמו, אבל לענין חזרה שפיר חשיב כמתנה. והמרדכי (סימן ע) תירץ בשם הראב"ן, דנפקא מינה להיכא דמת המשלח ונפלו זווי קמי יתמי, דאי לאו שהקנה לו, אינו יכול להוציא מהבעל חוב, דהא אינו שלוחא דיתמי.

ח) גמ', רב אשי אמר כיון דכתביה ליה כל דמתעני. כתב בעל המאור (כו: מדפי הרי"ף), דרב אשי פליג אנהרדעי, וסבר דשליח שוויה, ולא בעינן זיל דון וזכה לנפשך, משום דשלוחו של אדם כמותו ולא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דידי את, ומהני אפילו במטלטלי דכפריה, ואפילו לר' יוחנן דאמר דאינו יכול להקדישו. והקשה הרשב"א, דמלישנא ד"כיון דכתביה" משמע, דרב אשי איהו דחידש דשליח שוויה ומשום הכי כתבינן, והא נהרדעי נמי ידעי דשליח שוויה, ואפילו הכי קשיא להו דיאמר הבעל חוב לאו בעל דברים דידי את. עוד הקשה, מאי האי דאמרי בגמרא "איכא דאמרי שותפא שויא", הא רב אשי אתי למימר דלא הוי אלא שליח. ומשום הכי ביאר, דלא פליג רב אשי אלא אמאי דאמרינן דאי תפס לא מפקינן מיניה, משום דאף דהקנה לו, היינו רק לענין היתר שימוש עד שיגיע למקומו ויחזירנו.

ט) מתני', גנב משל אביו ומכר ואחר כך מת אביו. כתב הרא"ש (סימן ז), דבהאי בבא, וכן בבא דגנב וטבח ואחר כך הקדיש, ליכא חידושא, דהא נתחייב קודם מיתת אביו וההקדש. אלא אגב פטורא דסיפא (לקמן עד:): בטבחא אחר שמת אביו ואחר שהקדיש, תני חיובא ברישא, היכא שטבח קודם מיתת אביו וההקדש.

י) מתני', גנב וטבח ואחר כך הקדיש. העיר בחידושי הגרע"א, דלאחר שטבח ואינו ראוי לקרבן, לא הוי אלא קדושת בדק הבית. וכיון דמתניתין איירא בהא, אמאי תני סיפא לקמן (עד:), דגנב והקדיש ואחר כך טבח, דפטור מד' וה', הא בקדושת בדק הבית, אף אם הקדיש קודם טבח חייב, משום דעצם ההקדש הוי כמכירה להדיא, וכדכתבו התוס' לקמן (עו). ד"ה והשתא. אלא דצריך לומר דמתניתין דלקמן לא איירא בגוונא דרישא, אלא בגוונא שהקדישו להדיא למזבח. והרשב"ש כתב, דכולי מתניתין איירי בהקדישו לדמי קרבן, והוי כבעל מום מעיקרא, דאינו קדוש בקדושת בדק הבית.

דף ע"ב

יא) גמ', בשנים אומרים קידש ושנים אומרים בעל. ביאר רש"י בד"ה שנים אומרים בעל, דאיירי שבעלה איש אחר. והקשה הרשב"א, דאם כן

ברשותו בשעת הפדיה, כדחוינן במעילה (כא.). ותירץ, דשאני הקדש דרחמנא אוקמיה ברשותיה, דאפילו על ידי מעילה נפיק מרשות ההקדש, וליכא להוכיח לשאר מילי.

כז) תוס' ד"ה קדש, בתוה"ד, ואין להקשות כלל למה לי קדש. ביאר המהר"ם, דתוס' סברי, דמאי דאמרינן בשמעתין דילפינן "קדש קדש" ממעשר, אינו לענין הא דאוקמיה ברשותו לענין פדיון, דילפינן רק לענין דצריך לפדותו ולהוסיף חומש. וממילא נשמע, דכי היכי דלר' מאיר במעשר אוקמיה ברשותיה לענין פדיון, הוא הדין ברבעי. ומשום הכי הקשו, דאף בלא קדש תיפוק ליה מהילולים דאיכא חילול, וממילא נשמע דהוא הדין לר' מאיר דאמר ממון גבוה הוא. והפני יהושע כתב, דאליבא דאמת הקשו, דהרי אף רבא דאמר ילפינן קדש קדש ממעשר, אי לאו דאמר ר' יוחנן קאמר.

דף ע"א

א) גמ', משום דר' יוחנן. ביאר רש"י בד"ה משום, דכיון דאינו יכול להקנותו לשליח, אם אבד יכול לחזור ולתבוע מן הנאמן. והקשה הקצות החושן (סימן כג סק"א), אמאי שבק להטעם המבואר בסוגיין, דבלאו קנין יכול הנאמן לומר לשליח לאו בעל דברים דידי את. וביאר, דאף דאינו ברשותו ואינו יכול להקנותו, מכל מקום יכול להקנותו להזמן שיהיה ברשותו, ואף דעתה אינה ברשותו ודמי לדבר שלא בא לעולם, כל דלא חזר בו מהני קנינו, וכדכתב הרמב"ן במלחמות (כו: מדפי הרי"ף, הובא לקמן אות ו), ושפיר חשיב בעל דברים דידיה.

ב) גמ', שם. עיין באות הקודמת. והרמב"ן במלחמות (כו: מדפי הרי"ף) ביאר, דכיון דאינו ברשותו ואינו יכול להקנותו ולהקדישו, אף אינו יכול להרשות עליו. ואף דהוי שלוחו, מכל מקום אינו יכול לכוף לבעל דין לדרון עמו, משום דאומר לו לאו בעל דברים דידי את.

ג) רש"י ד"ה משום, בסוה"ד, הלכך אם אבד יכול לחזור ולתבוע מיד הנאמן. הקשה הבית יוסף (חור"מ קג), הא כיון דנתן על פיו, אף בלא שהקנה לשליח אינו יכול לתבוע מן החייב, וכמבואר בטור (סימן קכב). ותירץ הב"ח (סימן קג), דאף דיכול לעשות שליח בלא קנין, והנאמן נפטר על ידי נתינתו לשליח, מכל מקום היכא דעשה קנין, הנאמן נותן אדעתא דקנין, וכיון דהקנין לא מהני, הוי כשלוחו של הנאמן ולא כשליח הבעלים, ואינו נפטר אם אבד.

ד) בא"ד, שם. כתב הקצות החושן (סימן כג סק"א), דמדכתב רש"י מיד "הנאמן", מבואר, דלא איירי דווקא במטלטלי דגולי דכפירשו התוס' בד"ה לא. ואף דבפקדון לכולי עלמא חשיב ברשות המפקיד ויכול להקדישו, מכל מקום כיון דסתם כותבי הרשאות איירי בגוונא שהנאמן מעכב לעצמו הפקדון באיזה טענה וצריך לדרון עמו. שפיר חשיב שאינו ברשות המפקיד, אף שאין כוונת הנאמן לגזולו. [ועיין בסימן שנד סק"ד דהוכיח הקצות החושן כן מלעיל (טו.)]. אמנם הפני יהושע כתב, דלאו בדווקא נקט רש"י האי לישנא, אלא אגב שאר דיני אורכתא נקט לה.

ה) תוס' ד"ה לא כתיבין, דווקא אמטלטלי דגזילה. כתב הרשב"א, דהוא הדין מטלטלי דהלוואה, דכיון דלהוצאה ניתנה ואינה ברשותו ואינו יכול להקדישה, אף אינו יכול להקנותה.

ו) גמ', איכא דאמרי נהרדעי לא כתיבין אורכתא אמטלטלי דכפריה. ביארו התוס' בד"ה אמטלטלי, דהאי לישנא נמי סברה להא דר' יוחנן דאינו יכול להקדישו, אלא דכיון דשוויה שליח, עשו תקנה לענין שליחות כאילו היה קנין גמור. אמנם הרמב"ן במלחמות (כו: מדפי הרי"ף) כתב, דאף דלהקדישו אינו יכול, מכל מקום לענין להרשותו שפיר הוי בעלים,

שיעורים (אות לד), הא חיוב ד' וה' הוא גם בלא אהני מעשיו כדלעיל (סח.), ומה לי בהא דלא הוי מכירה. ותירץ, דדוקא היכא דלא אהני מעשיו מחמת דאינה ברשותו, אמרינן דחייבי רחמנא. אבל היכא דלא אהני מעשיו מחמת חסרון בעצם המעשה, ודאי דלא חשיב מכירה לחייבו בד' וה'.

יט) גמ', שם. הקשה **בחידושי רבי שמעון שקאפ (קידושין סימן ב', ובקונטרס קנין כסף אות ב)**, מה לי בהא דאם מעכב התאנים לעצמו אינו מחויב בתשלומים דקם ליה בדרכה מיניה, סוף סוף הלוקח נתנן עבור המכירה, ואמאי לא יקנה בהם. ותירץ, דענין הקנין כסף הוא על ידי דחל שיעבוד על המקבל ליתן תמורה לכסף שקיבל, ומשום הכי כל שאי אפשר לחייבו בתמורה, לא מהני.

כ) תוס' ד"ה באומר לו, בתוה"ד, דהא קיימא לן כרב נחמן דפירות לא עבדי חליפין. **ובתוס' רבינו פרץ הוסיף,** דאף בדמים אינו קונה, דהא מעות אין קונות. אמנם **השיטה מקובצת (לקמן עא.)** כתב בשם הרמ"ה, דכי היכי דבטבח בשבת אמרינן דלמאן דאמר מעשה שבת אסורים רק מדרבנן, הוי טביחה מעליא וחייב, הוא הדין בקנין כסף דאף דמדרבנן לא מהני, כיון דמדאורייתא מהני הוי מכירה וחייב. וביאר **הקובץ שיעורים** (אות לד), דהא לא בעינן אהני מעשיו, אלא כיון דאית עלה שם מכירה, חייב בד' וה'.

כא) תוס' ד"ה כמאן, ואם תאמר לרבי עקיבא נמי וכו'. **והשיטה מקובצת** תירץ בשם **תוס' הרא"ש,** דכיון דחיוב המיתה קדם לחיוב התשלומים, תו אי אפשר לחייבו בתשלומים, כדאמרינן **לעיל** (כב:). גבי הצית בגופו של עבד, דפטור אף על הגדי והגדיש שנשרפו אחר שנתחייב מיתה על העבד.

כב) תוס' ד"ה לענין שבת, ואם תאמר וכיון שהקנין וכו'. **והשיטה מקובצת** תירץ בשם **תוספ' הרא"ש,** דשאני זרק חץ, דכוונתו לזרוק ארבע, ומשום הכי איכא חיוב שבת, אבל הכא הרי לא נתכוון אלא להקנות לו הגניבה, וכיון דלענין הקנין סגי שיגיע לאויר החצר, תו אינו חושש שינוח, ודמי לנתכוון לזרוק שתיים וזרק ארבע דפטור.

כג) גמ', רבא אמר לעולם כרמי בר חמא. הקשה **השלטי הגיבורים (ביצה כ: מדפי הרי"ף),** הא רבא גופיה אמר **בתמורה** (ד.), דכל מילתא דאמר רחמנא לא תיעביד אי עביד לא מהני, והיאך הוי מכירה, הא אמר רחמנא לא תעביד. וכן קשיא אמסקנה דאיירי באומר לא תקני גניבותיך עד שתנוח, דמשמע, דאי לאו דאיסור שבת והמכירה באין כאחד, היה חייב אף שהמכירה נעשית באיסור. **ובשו"ת הגרע"א** (קמא סימן קכט) תירץ, דדוקא היכא דאי נימא דלא אהני נתקן הלאו, אמרינן דלא מהני אבל הכא דגם אי נימא דלא תיהני מכירתו, לא יתקן החילול שבת שעשה, שפיר אמרינן דמהני. **ובחידושי הגרע"א** (הנדפס מחדש) תירץ עוד, דמאי דאמרינן לא מהני, היינו דווקא בלאו פרטי, כ"לא יחליפנו" וכ"לא תפדה". אבל בלאו כללי כגון לאו ד"לא תעשה כל מלאכה", כיון דליכא למימר בכל מילי דלא אהני, דהרי אם בנה בית בשבת, על כורחו הבית בנוי ולא שייך למימר לא מהני, על כרחך דכוונת התורה לאיסור גרידא, ולא לגלויי דאי עביד לא מהני.

דף עא ע"א

א) גמ', והא קיימא לן דאינו לוקה ומשלם. העיר **הפני יהושע,** דהאי סוגיא הויא דלא כעולא דאמר **בכתובות** (לב:), דכל היכא דאיכא מלקות וממון, משלם ואינו לוקה, אלא כר' יוחנן דאמר התם (לב:), דלוקה ואינו משלם. אמנם העיר, דהא אף לר' יוחנן אמרינן התם דהני מילי בהתרו

לא דמי למתניתין, דהא מתניתין איירא בגוונא דתרווייהו מעידים באדם אחד. ועוד, דבשניים אומרים קידש, פשיטא דמקבלים עדותן לענין דאחר הבא עליה חייב מיתה, אלא דלא יודעים מי בא עליה, וליכא מאן לחייב מיתה. ולא דמי לעדי גניבה דלא מהני כלל לענין חיובא דד' וה', דהא רק בטבח או מכר איכא להאי חיובא. ומשום הכי ביאר, דאיירי באדם אחד, דשניים אומרים דקידשה, ושנים אחרים אומרים דאף בא עליה, דאף דעדי הקידושין אינם צריכים לעדי הביאה, מכל מקום עדי הביאה צריכים לעדי הקידושין, דהא ביאה בלאו קידושין לאו כלום היא, ודמי ממש לעדי גניבה שאינם צריכים לעדי טביחה, ומאידך עדי טביחה בלאו עדי גניבה לאו כלום הם.

יב) גמ', כיון דעדי גניבה לא צריכי לעדי טביחה וכו'. ביאר **הקובץ ביאורים** (אות נו), דהיכא דהתקבלה העדות הראשונה, אין קפידא בהא שהשניה מעידה רק על חצי הדבר, דכיון דעל פיהם נגמר הדין, שפיר הויא עדות שלימה. ומשום הכי, הכא דכבר נתקבלה עדות הגניבה, שפיר אפשר לקבל עדות הטביחה ולגמור הדין על פיה, ולא חשיב חצי דבר.

יג) גמ', ורבנן האי דבר ולא חצי דבר וכו'. ביאר **הכוס הישועות,** דבלאו דברי אביי דבמתניתין אף ר' עקיבא מודה, איכא למימר, דהא גופא מייעטו רבנן מדבר ולא חצי דבר, משום דכיון דעדי ביאה צריכים לעדי קידושין, הוי חצי דבר, ולא דמי לעדות חזקה דמכל מקום כולוהו אחד מילתא קמסהדי, וכדכתב **רש"י בד"ה אכתי.** אבל השתא דאמר אביי דבהא אף ר' עקיבא מודה, כל שכן דרבנן מודו בהא, ושפיר קשיא ליה האי דבר ולא חצי דבר מאי דרשו בה.

יד) גמ', אלא למעוטי שניים אומרים אחד בגבה וכו'. הקשה **השער משפט** (סימן ל סק"י), הא בדיקת השערות מילתא דעבידא לאגלווי היא, ואם כן אף עד אחד נאמן בה, והיכי שייך למימר דהוי חצי עדות. ותירץ, דאיירי במעידים על זמן העבר, דלא עבידא לאגלווי.

טו) גמ', למעוטי שניים אומרים וכו'. **בתוס' ד"ה למעוטי** ביאר בשם **הרי"ף,** דלא דמי לעדות חזקה, משום דאהני סהדותיהו לענין אכילת פירות, דהרי אם לא ימצא עדים לחזקתו, יצטרך לשלם על הפירות שאכל. והקשה **הבעל המאור** (כו: מדפי הרי"ף), אי אף לרבנן היכא דלא אהני עדותיהו למידי הוי חצי דבר, מאי אקשו **לעיל** (עמוד א') לימא מתניתין דלא כר' עקיבא, הא אף כרבנן לא אתיא משום דעדות הטביחה לא מהני למידי. ומשום הכי ביאר כדהסיקו **התוס',** דשאני היכא דמעידים על זמן אחד, דכיון דהיה יכול לראות אף מה שחבירו ראה, חשיב חצי דבר.

טז) תוס' ד"ה למעוטי, ולא דמי לשנה ראשונה דהתם ראו כל מה שהיו יכולים לראות. הקשה **הרמב"ן במלחמות** (כו: מדפי הרי"ף), אי משום האי ריעותא, יש לפוסלם משום עדי שקר, דכיון דהיה בזמן אחד, היאך אפשר שמה שראה זה לא ראה זה, ואינו שייך כלל למיעוט דחצי דבר. ועל כרחך דלא קפדינן בהכי, אלא דכיון דתרווייהו מעידים שנהגו כבעלים, מצטרפי, ולא דמי לתרווייהו מעידים על שיערה אחת, דמעידים דקטנה היא, וכדפירש **רש"י בד"ה הכא נמי.**

יז) בא"ד, שם. הקשה **הרשב"א (בבבא בתרא נו:),** מאי סברי, סוף סוף חצי דבר הוא. וביאר **הקובץ שיעורים (בבא בתרא אות תה),** דסברי דפטול חצי דבר אינו פטול בהגדה, אלא הוי פטול בראיה. ולא מקרי חצי דבר, אלא היכא דראו חצי המעשה, אבל היכא דראו את כל המעשה, אף דלענין הדין הוי רק חצי דבר, ליכא קפידא בהכי.

יח) גמ', אמרי וכיון דכי תבע ליה קמן בדינא וכו'. הקשה **הקובץ**

והא דלא אמרי ארבנן דאסרי דסברי כר' יוחנן הסנדלר, היינו משום דליתא לר' יוחנן הסנדלר, ולא מסתברא דסברי רבנן כוותיה.

דף עא ע"ב

ט גמ', אלא למאן דאמר דרבנן אמאי פטרי רבנן. הקשה השיטה מקובצת (כתובות לד.), מה לי בהא דמדאורייתא שרי, סוף סוף מדרבנן אסורה באכילה לעולם, ולא אהני שחיטתו. ותירץ, דלא גזרי רבנן לאסור מעשה שבת אלא להחמיר, ולא להקל לפוטרו מד' וה'.

י גמ', שם. הקשה המהרש"ל (בכתובות לד.), מאי שנא מהמקדש באיסורי הנאה דרבנן, דהעמידו דבריהם אפילו במקום אשת איש דאורייתא, ואמרו דאינה מקודשת. ותירץ, דהני מילי באיסורי הנאה דיש להם עיקר מדאורייתא, כגון חמץ בשעה שישית. אבל כשאין להם עיקר מדאורייתא, לא העמידו דבריהם במקום איסור דאורייתא. אמנם כתב דאכתי תקשי לדעת הרמב"ם שהביא הטור (אה"ע סימן כח), דבכל איסורי הנאה דרבנן אינה מקודשת. [אמנם עיין בכסף משנה (פ"ה מאישות ה"א), דכתב פירוש אחר בדעת הרמב"ם].

יא גמ', אשאר אעבודה זרה ואשור הנסקל. הקשו התוס' בכתובות (לד.) ד"ה כי קא פטרי, אמאי נקט השוחט בשבת, הא כיון דשחיטה ראויה היא פשיטא דמחייב. ותירצו, דלא זו אף זו קתני.

יב תוס' ד"ה כיון דשחט בה פורתא, ואפילו למאן דאמר וכו'. תמה החזון איש (ח"מ ליקוטים סימן יט), הא אמרינן בסנהדרין (ס:) דאינו חייב בתקרובת עבודה זרה אלא בדעשה בה כעין עבודה, ואי נימא דאינה לשחיטה אלא לבסוף, הא בשחיטה פורתא אכתי לא עביד בה עבודה. ותירץ, דדוקא לענין חיוב אמרינן דבעינן כעין עבודה. אבל לענין שיאסר בהנאה משום תקרובת, סגי במעשה כל דהו לשם תקרובת.

יג תוס' ד"ה איסורי הנאה, בתוה"ד, ואם תאמר ומאי טעמא דר' מאיר וכו'. העיר הפני יהושע, דהאי קושיא שייכא בריש סוגיין (בעמוד א), דאיתא דחכמים דפטרי, משום דסברי דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה, אמאי פליג ר' מאיר, הא היכא דכתיב טביחה מודה דבעינן שחיטה ראויה. [ואכן בתוס' רבינו פרץ הקשה כן כבר בריש סוגיין], ואמאי נטרו לה עד הכי, וביאר, דמעיקרא לא קשיא להו, משום דאיכא למימר דטעמיה דר' מאיר דמחייב, היינו משום דסבר דעיקר חיובא בטובח הוא על תחילת שחיטה, דהא לאחר דשחט בה פורתא קנאה בשינוי, וכיון שכן ליכא נפקא מינה אי הויא שחיטה ראויה אי לאו. אבל השתא דהוכיחו התוס', דלא חשיב האי שינוי לקנותו בהכי, וליכא למימר דאהוהא פורתא חייבה רחמנא, שפיר קשיא להו.

יד גמ', שור הנסקל איסורי הנאה נינהו. הקשה הרב אברהם (ח"ג סימן כה סק"א), לשיטת ר"ת (הובאה בתוס' לעיל (מה.) ד"ה מכור), דשור הנסקל אינו נאסר מחיים, מאי מקשינן הכא דאיסורי הנאה נינהו, הא כל דלא סקלוהו שפיר שרי בהנאה. ותירץ, דמתסברא, דאף לר"ת לא בעינן גמר סקילה כדי לאוסרו, אלא אף תחילת הסקילה אוסרתו. והוא הדין איכא למימר בדשחט ליה דהוי קיום דינו, מכי שחט ליה פורתא נאסר, ואף דלא הוכירו הכא להאי מילתא, דכיון דשחט לה פורתא אסרה, סמכו אקושיא דמעיקרא.

טו גמ', והועד בבית שומר ונגמר דינו בבית שומר. הקשה הקובץ שיעורים (בבא בתרא אות שח), כיון דאחר שנגמר דינו אסור בהנאה, ומכרו אינו מכור כדאמרינן לעיל (מה.), היאך מתחייב גנב עליה, הא לית ליה בה קניני גזילה, דהא בעינן קנין הראוי למקח, וכדכתבו התוס' לקמן (עט.) ד"ה או, ובכתובות (לא:.) ד"ה וברשות. ותירץ, דאף בלא

בו למלקות, אבל אם לא התרו בו למלקות, משלם ואינו לוקה. ושפיר איכא לאוקי למתניתין בלא התרו בו למלקות, ומשום הכי משלם.

ב תוס' ד"ה והא, בתוה"ד, ודוחק לומר דרבנן פליגי אר' מאיר וסברי עדים זוממים קנסא. כתב המהרש"א, דאין כוונתם דבהא פליגי אר' מאיר, דאיהו סבר דעדים זוממים ממונא, ורבנן סברי דהווי קנסא, דהא להדיא אמרינן במכות (ב:) דר' מאיר כר' עקיבא דעדים זוממים קנסא. אלא כוונתם, דרבנן סברי דה"כודי רשעתו" הנאמר בעדים זוממים קאי אף אקנס, ובהא פליגי אר' מאיר דאמר דבקנס לוקה ומשלם, וכדי רשעתו איירי בשאר ממון.

ג בא"ד, והשתא ילפינן בכל דוכתינן מהתם. הקשה הפני יהושע, דאי מעדים זוממים ילפינן, אמאי אמרינן דלוקה ואינו משלם, אדרבה אית לן למימר משלם ואינו לוקה, דומיא דעדים זוממים. ותירץ, דמאי דאמרינן "בפירוש ריבתי תורה עדים זוממים לתשלומים", היינו דדוקא היכא דמקיימם בהא "כאשר זמם", אבל היכא דאינו עדות ממון, אדרבה לוקים אמה שנתחייבו בשעה שהעידו שקר, ואינם משלמים ממון.

ד גמ', אי ר' מאיר אפילו טבח בשבת נמוי. הקשה הבית אהרן (כתובות לג:), מהיכי תיתי דאם סבר ר' מאיר דלוקה ומשלם, דיסבור נמי דמת ומשלם. הא מקרא מלא דיבר הכתוב "אם לא יהיה אסון ענוש יענש", ומשמע דבאיכא אסון לא יענש. ותירץ, דסלקא דעתין דר' מאיר בקנס מיירי, ומהאי טעמא ליכא קם ליה דרבה מיניה, ומשום הכי אקשי מגנב וטבח בשבת, דהווי קנס ואפילו הכי פטר ר' מאיר.

ה גמ', בטובח על ידי אחר. כתב הרא"ש (סימן ו'), דבהאי אוקימתא מיתרצה נמי מתניתין דגנב וטבח ביום הכיפורים, ולא בעינן לאוקי למתניתין כר' מאיר דלוקה ומשלם. והקשה התורת חיים, אי בטובח על ידי אחר, אמאי גבי גנב וטבח בשבת איתא בסיפא לקמן (עד:.) דפטור. וליכא למימר דמשום שחיטה שאינה ראויה פטר, דהא ביום הכיפורים נמי שחיטה שאינה ראויה היא, דהרי אין בין שבת ליום הכיפורים, אלא ששבת זדונו במיתה וזדון יום הכיפורים בכרת. ועוד, הא תנא קמא דמתניתין חייב בשור הנסקל, אף דהוי שחיטה שאינה ראויה.

ו גמ', מה מכירה על ידי אחר. פירש רש"י בר"ה וכו', דאין מכירה אלא בשניים, מוכר ולוקח. והקשה השיטה לא נודע למי (קידושין מג.). סוף סוף איהו גופיה מזובין, ומנלן דאף אם מכר על ידי שליח דחייב בד' וה'. ומשום הכי ביאר, דסבר האי תנא דחייבא דמכירה הוי דווקא קודם יאוש, ופשיטא דמהני אף על ידי אחר, דמאחר דנגנבה כבר מן הבעלים שליח לאו כלום עביד, ואמאי לא יחשב שלוחו. ודווקא גבי טביחה מבעי לן, משום דבהא דטבחה הוי מוזק דמפסיד ממונו בידיים, ואין שליח לדבר עבירה. [אמנם יש להעיר מלשון הגמ' לקמן (עט.) "מה מכירה דלא אפשר דלאו על ידי אחר", ומשמע דמוכיח מהא דלא שייך אלא בתרי. (ח.ו.).]

ז גמ', מאי טעמא דרבנן דפטרי. הקשה בתוס' רבינו פרץ, דלמא לא דרשי רבנן להני דרשות. ותירץ, דסברא היא דכולי עלמא דרשי להו.

ח גמ', פליגי בה רב אחא ורבינא וכו'. כתב הרי"ף (שבת יו. מדפי הרי"ף), דמאן דאמר דמעשה שבת דרבנן, פליגי אר' יוחנן הסנדלר. והכי קיימא לן דמעשה שבת דרבנן, משום דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא, הלכה כדברי המיקל. אמנם הרא"ש (בסוגיין סימן ו') כתב, דרבינא ורב אחא אליבא דר' יוחנן הסנדלר פליגי, דאי לא תימא הכי, מאי מקשה להלן בסוגיין למאן דאמר דרבנן, מאי טעמא דרבנן דאסרו, הא שפיר יש לומר דכר' יוחנן הסנדלר סברי. והרמב"ן במלחמות (שבת יו. מדפי הרי"ף) כתב, דרב אחא ורבינא נחלקו אי קיימא לן כר' יוחנן הסנדלר,

דהיינו עמד בדין על הכפל, דהא בסיפא איירי בטבח ומכר לאחר מיתת אביו. ובכפל מתחייב משום דעמד בדין, ובד' וה' מתחייב כיון דדידהו טבח. אמנם העיר, דלא יתיישב מה סיימו התוס' דקצת נראה דוחק פירוש זה, משום דאם מהני העמדה בדין לענין שיחשב כאילו זכה ומוריש לבניו, אמאי לא יהני אף לענין ד' וה'". דהרי יש לחלק טובא, דכיון דלא עמד בדין על הטביחה, מהיכי תיתי שיחשב כאילו זכה בד' וה', הא אכתי יכול להודות ולהפטר.

(ה) בא"ד, דהבת לא היתה ראויה לזכות בו מעולם. ביאר הקובץ שיעורים (ח"ב סימן יא אות ג), דבזמן שהיא נערה אביה זוכה בה, ולית לה לעצמה כלל אפילו על הזמן שתיבגר, וכיון שכן, אף זכות תביעה לית לה ואין לה כלום להוריש ליורשיה.

(ו) גמ', אמר ליה רב חביבי וכו'. הקשה התורת חיים, כיון דמסיפא דמתניתין דהשוטט חולין בעזרה בעי לאוכוחי, אמאי פתח בההיא דהשוטט טריפה. ותירץ, דבלאו האי רישא, איכא למימר דסברה מתניתין, דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. וכיון דאיסורו רק מדרבנן, אף אי נימא דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, מכל מקום שפיר הוי דמריה כדאיתא להלן (עמוד ב'). אבל השתא דקתני לה בתר השוטט ונמצאת טריפה, דפטור בה משום דהוי שחיטה שאינה ראויה, הוא הדין דחולין בעזרה הוי משום שחיטה שאינה ראויה, ועל כרחיך דהוא משום דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא, ושפיר מוכח דאינה לשחיטה אלא לבסוף.

(ז) תוס' ד"ה כי קמחייב, בסוה"ד, אלמא משמע התם וכו'. הקשה בחידושי רבי מאיר שמחה, במאי דמיא לההיא דפרה, דהתם כיון דאירע לקול הפוסל את הפרה, הוברר למפרע דלא הוי שחיטת פרה, ולהכי אינה מטמאה בגדים. אבל הכא לענין טובח ומוכר דאינו פסול בשחיטה, אלא דאי אפשר לחייבו ד' וה' משום דלאו דמריה קא טבח, הא מכל מקום יש לחייבו על תחילת השחיטה, דאכתי דמריה הוי.

(ח) רש"י ד"ה אינה לשחיטה, בתוה"ד, ונפקא מינה לענין המחשב בקדשים חוץ למקומם. הקשה הפני יהושע, אמאי לא נקט עיקר הנפקותא המבוארת בחולין (כט:): לענין שחט מקצת סימנים בחוץ וגמרן בפנים. ותירץ, דאתא לאשמועינן דלאו דווקא לענין שחטי חוץ נחלקו, אלא אף בכל מילי.

דף עב ע"א

(ט) רש"י ד"ה אהוא פורתא, דכי היכא דהוי שחיטה לענין חולין בעזרה. העיר הפני יהושע, אמאי לעיל (בעמוד א') בלישנא קמא דאקשי כי קמחייב אהוא פורתא, לא נצרך רש"י לפרש הסלקא דעתין. וביאר, דבשלמא ללישנא קמא איכא למימר דסברא פשוטה היא שיתחייב אהאי פורתא, דאי לאו הכי תיפוק ליה דקני לה בשינוי, וכדקשו התוס' לעיל (עא:): ד"ה איסורי, ואף דהוי שינוי גרוע וכדכתבו התוס' (שם), מכל מקום איכא למימר דכיון דסתם גניבה הוי יאוש, קני לה מדרבנן בהאי שינוי גרוע ויאוש. אבל ללישנא בתרא דמאי דאסור מדרבנן לא חשבינן ליה לאו דמריה, הוא הדין דשינוי דמהני רק מדרבנן אינו מהני להחשיבו כלאו דמריה, ושפיר קשיא ליה מהיכי תיתי דיתחייב אהאי פורתא.

(י) תוס' ד"ה דאי, בתוה"ד, ואי מדרבנן הוה חשיב שפיר דמריה. כתב הרש"ש, דיש לחלק, דדוקא בסוגיין לענין חולין בעזרה, אמרינן דאי איסורו רק מדרבנן, חשיב דמריה כי היכי דלא יהיה חוטא נשכר. אבל בההיא דשוטט לעבודה זרה, כיון דאוקמינן התם בשוחט על ידי אחר, לית ביה משום חוטא נשכר, ואף מדרבנן לא חשיב דמריה.

שקנאה הגנב מתחייב בגניבתו, ומאי דבעינן מעשה קנין, היינו דווקא כדי להוציאו מרשות הבעלים, וכיון שכן, סגי במעשה הקנין ולא בעינן לחלות הקנין.

(טז) גמ', סבר לה כר' יעקב דאמר אף משנגמר דינו וכו'. הקשה התורת חיים, הא טעמא דר' יעקב דמוחזר, משום דהוי היזק שאינו ניכר, ולא חשיב היזק. והכא דשחט בה פורתא והוי היזק ניכר, כבר אינו ראוי להחזירו לבעלים, וחזר דינו ככל איסורי הנאה דלאו דמריה קא טבח.

(יז) תוס' ד"ה וסבר לה כר' שמעון, בתוה"ד, ויש מפרשים וכו'. ביאר הדבר אברהם (ח"ג סימן כה סק"ב), דגורם לממון הוי סיבה שיחשב בעלים על כל השור, ומשום הכי הגונב ממנו מתחייב בד' וה'. אבל מדינא גרמי הוי מזיק בעלמא, ולא משכחת ביה ד' וה'.

(יח) תוס' ד"ה מכלל, קצת קשה דמה דיוק הוא זה. ביאר המהרש"א, דאף דפליג נמי ארישא דטבח ומכר ביום הכיפורים. מכל מקום לא אפשר למיתני פוטר בשלשה אלו, כיון דלאו כולהו מחד טעמא, דהא טבח ביום הכיפורים פטור משום דלוקה ואינו משלם, ובשוטט ונמצאת טריפה, ובחולין שנשחטו בעזרה, הוי משום שחיטה שאינה ראויה.

(יט) גמ', והודה לאחד מהן. הקשה התוס' רי"ד, הא אחר דהודה לאחד מהן, תו אינו יכול לכפור לחבירו, והוי ככל מודה בכל ומאי מיבעיא ליה. ותירץ, דאיירי שהודה לאחד מהן דאמת היה שטבח, אבל רק חציו היה אצלו בגניבה, וחציו השני היה שלו, ושלו טבח. וכן דייק התרומת הכרי (סימן א'). מלשון רש"י ד"ה והודה לאחד מהן, שכתב "על חלקו". דנראה, דהודה רק בהאי חלק שטבחו בגניבה, אבל בחלקו השני טוען שהיה שלו.

(כ) גמ', אי הכי אדתינו סיפא וכו'. כתב הרשב"א, דלאו למימרא דאי הוי פשיט ליה דאפילו חמשה חצאי בקר הוי ניחא, דהא לבתר דהדר ביה ואמר ואפילו חמשה חצאי בקר, נמי הקשה לו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא. אלא, דלרבא קשיא דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא, דאי נימא חמשה בקר ולא חמשה חצאי בקר, תקשי רישא אמאי חייב, ואי נימא דאפילו חמשה חצאי בקר, תקשי סיפא אמאי פטור. ומשום הכי בעי מרב נחמן דלמא אשכח פירוקא למתניתין.

דף עב ע"ב

(א) גמ', דלא אכלי בישראל דתורא. פירש רש"י בד"ה דלא אכלי, דלא דקדקתי טעמו של דבר. וביאר התורת חיים, דנקט האי לישנא משום דדברי תורה משולים לבשר, כדאיתא בעירובין (כא:), ובעוד מקומות. והשיטה מקובצת פירש בשם הראב"ד, דכוונתו דלא שימש יפה בעינן "הבקר".

(ב) תוס' ד"ה סיפא, בתוה"ד, ואפילו ארבעה וחמשה הוה מחייב. ביאר הקובץ שיעורים (אות מ), דאין כוונתם להוכיח מהא דמתחייב בד' וה' דמוריש קנס, דהא טבחו לאחר מיתת אביו, ואינו שייך כלל לירושה. אלא כוונתם דאם משלם ד' וה', על כרחיך דמעיקרא שילם הכפל, דהא תשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי ג' וד', וחזינן דאדם מוריש כפל לבניו.

(ג) בא"ד, דהתם היינו טעמא משום דאותו דבר שהקנס יוצא ממנו וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי הוצרכו להאי טעמא, הרי איכא למימר בפשיטות, דאף רבנן מודו לדרשה דר' שמעון ד"ונתן לאבי הנערה" קאמר, דלא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה. אלא דלרבנן העמדה בדין חשיב ונתן, ולר' שמעון בעינן שיתן בפועל.

(ד) בא"ד, דמיירי הכא כולה מתניתין כשעמד בדין. ביאר הפני יהושע,

ולחבא הוא נפסל. אבל לאביי דקיימא לן כוותיה דלמפרע הוא נפסל, אין עד זומם חידוש. אמנם כתב, דמדברי הרמב"ם (שם) נראה, דאף לאביי חידוש הוא. וכתב הקובץ שיעורים (אות מג), דאף דחידוש הוא, מכל מקום סבר אביי דלא אמרינן אין לך בו אלא חידוש, ובהא גופא פליג אדרבא.

טו) תוס' ד"ה רבא אמר, בסוה"ד, דכיון דהוחזקו משקרים על אותה קרקע. ביאר הקובץ שיעורים (אות מד), דכוונתם לחלק, דלענין עדות גניבה וטביחה, טעמא משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ומשום הכי לרבא דמכאן ולהבא הוא נפסל, אין לפוסלו על הגניבה. אבל בעדות חזקה ואבהתא, טעם פסולו אינו משום החידוש דעד זומם, אלא משום דחדשינן ליה במשקר, ומשום הכי מן הראוי שלא לקבלם כלל.

טז) תוס' ד"ה אין לך בו אלא משעת חידושו, בתוה"ד, דלא המניניהו רחמנא לחצאין. הקשה הקובץ שיעורים (מה), הא מה דאינו נאמן אלא למפרע, נמי הוי לחצאין. ועוד הקשה, הא בחד גופא לא עבדינן פלגינן דיבורא, וכיון דעל כרחק יש להאמינו לחציו, יש להאמינו אף על כולו.

יז) בא"ד, אדרבה מה שהזמין כשרים הוי חידוש. מבואר מדבריהם, דבלאו חידושא דעד זומם, הוי אמינא דהווי כב' כתות המכחישות זו את זו, ואיפסלו תרווייהו. והקשה העמודי אור (סימן מא אות ו), הא עדים בתראי אינם מעידים כלל על המעשה, אלא רק על גוף העדים, ואמאי יחשב כתרי ותרי. ותירץ, דכיון דמעידים עמנו הייתם, ואותו שהעידו עליו לא היה עמהם, ממילא נמשך מעדותם הכחשה לגוף המעשה, ושפיר דמי לתרי ותרי.

יח) בא"ד, ועוד נראה דקצת דמי האי מיגו למיגו במקום עדים. ביאר בשו"ת הגרע"א (קמא סימן קלו), דנחלקו ב' התיורצים בתוס', האם כוחו של המיגו הוי כחזקה דמהני מדאורייתא, וכי היכי דבתרי ותרי אמרינן סלק עדותן ומוקמינן אחזקה, הוא הדין דמוקמינן אמיגו. או דלמא דמיגו הוי רק בירור והוכחה ולא עדיפי מעדים, ולא יועיל כלל במקום תרי ותרי, דהרי תרי כמאה. ובקובץ שיעורים (אות מט) ביאר, דנחלקו ב' התיורצים בביאור הדין דתרי כמאה, דיש לפרשו, דלא מצינו חילוק בנאמנות בין תרי למאה, ואם כן, היכא דאית ליה נמי מיגו שפיר מהני. או דתרי הוי הביורר המבורר ביותר ולא שייך טפי ממנו, וכיון דכן, אף מיגו לא יהני.

יא) בא"ד, כיון דאסרו חכמים בכל הנאות דאפילו קידש בו את האשה אינה מקודשת וכו'. הקשה בשערי יושר (ש"א פ"ו), מדוע יואיל הא דבחולין בעזרה אם עבר וקידש בהן מקודשת, הא כיון דלכתחילה אסור, לית ליה הנאה ולא דמריה הוא. ואף אי נימא דסגי בהאי הנאה דבדיעבד מהני, מכל מקום כיון דמסתמא האשה לא תתרצה להתקדש בהן, מהיכי תיתי שיחשב ממון משום חלות הקדושין. ומשום הכי ביאר, דאין כוונתם דמשום חלות הקידושין חשיב ממון, אלא כוונתם להוכיח דמהא דבדיעבד קידושיו קידושין, מוכרח, דרבנן לא אסרו את עצם ההנאה מהחפץ כבשאר איסורי הנאה דאורייתא, אלא הוי רק כאריא דרביע אגברא. אבל תקרובת עבודה זרה, דאף בדיעבד אין קידושיו קידושין, על כרחק דרבנן אסרוה בעצם, והוי כשאר איסורי הנאה דאורייתא דחשיבי לאו דמריה. [וכדבריו מבואר נמי בשיטה מקובצת לעיל (ע"א); בשם הר' ישעיה].

יב) רש"י ד"ה והאחרונים משלמים, וכגון שהוזמו אחרונים תחילה וכו'. כתב הנמוקי יוסף (כח. מדפי הרי"ף), דמאי דפירש רש"י שהוזמו האחרונים תחילה, היינו לאביי דאמר לקמן (ע"ג): דהכחשה לאו תחילת הזמה, דאילו לרבא דאמר הכחשה תחילת הזמה, אף אם קודם הוזמו עדי הגניבה, וממילא הוכחשו אף עדי הטביחה, שפיר יש לחייבם בכאשר זמם אם יוזמו לאחר מיתן. והפני יהושע כתב, דאף לרבא דאמר הכחשה תחילת הזמה, הכא לא יהני, משום דמאי דבטלה עדות הטביחה אינה משום הכחשה, דהא אפשר דקושטא מסהדי דטבח, אלא דדידיה טבח.

יג) רש"י ד"ה בטלה כל העדות, בתוה"ד, ואהכי לא מחייבו אלא אעמנו הייתם. הקשה התוס' יו"ט (במתניתין), תיפוק ליה דלא הוי הכחשה דדלמא מכרו לו, וכדפירש רש"י בד"ה והאחרונים. ותירץ, דאיכא נפקא מינה בגוונא דהעידו עדים דלא זזה ידם מיד הבעלים, ומעולם לא מכרה לטובה, דבהכי מיפטר רק משום דלא הוי הזמה.

יד) גמ', עד זומם חידוש הוא. כתב הטור (סימן לח), דהא דהאחרונים נאמנים, היינו משום דמעידים על גופן של העדים, והוי כאילו העידו עליהם שהרגו את הנפש או שחללו שבת, והם הרי אינם נאמנים על עצמם לומר לא עשינו כך וכך. וכתב הלחם משנה (פי"ח מעדות ה"ב), דאף דאמרינן בגמ' דעד זומם חידוש הוא, הני מילי לרבא דאמר מכאן

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת הספר ח"ב פ"ט ו')

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©